

Эхэ найхан нютагаа эд хамта мандуулаа!

БУРЯАД ҮНЭН

1921 оной
декабрийн 21-нээ
гарана

Бүгдэдэ
арадай
газетэ

1995
СЕНТЯБРЬ
1
Намарай эхинхүү бишн
нарын 7
ПЯТНИЦА
гарагай 6
№164 (19258)
Газетын сэн
хэлсээтэ.

ГҮРЭНЭЙ ЗАСАГАЙ ЗУРГААНУУДАЙ ХООРОНДО ЭРХИЛХЭ ХЭРЭГҮҮД БА ЭРХЭ ТҮЛӨӨЛЭЛГЭНҮҮДЫЕ АМЯАРЛАХА ТУХАЙ ХЭЛСЭЭНДЭ РОССИН ФЕДЕРАЦИИН БОЛОН БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ПРЕЗИДЕНТНҮҮД КРЕМЛЬ СОО ГАР ТАБИБА

МОСКВА. (ИТАР-ТАСС). "Россин регионууд олонхи хуудануудаа бөөр даагаад, өөхэдөө шийдхэжэ хураха ёготой. Имангал энээнэй тула Россин Федераци болон тэрэнэй субъектиүүдэй хоорондо эрхилхэ хэрэгүүд ба эрхэ түлөөлэлгэнүүдые бодомжотойгоор амьарлаха тухай хэлсээнүүдые баталнабди", - гэжэ Россин Президент Борис Ельцин байгша оной августын 29-дэ Кремль соо гар табилгын ёһололой үедэ үгэ хэлэхэдээ, тэмдэглээ. Россин Федерациин табан субъект - Татарстан, Башкортостан, Чечня, Дагестан, Ингушети, Саха (Яхад Республика) Россин Федерациитай иимэ хэлсээнүүдые баталхан байна гэжэ тэмдэглээ. Б. Ельцин иигэжэ "Бидэ хамтын хүсөөр зүришэдөөтэ байдалые усадхаха хуури байгуулжа, ашаг үрэтэйгөөр хүдэлхэ үргэн харгы үзэбди. Бүри XVII зуун жэлэй эхиндэ Росси болон Буряад нютаг хоорондоо нягта холбоо барисаа тогтоолон гээшэ. Буряад республика хэды олон үндэнэ яһатадай ажаһуудагыһаа наа, ямаршые хуури зүришэдөөгүй, эбтэй зетэй, амгалан тэнюун регион гэжэ тогтоодог".

Тусхэлсээн Россин Федерациин бүхы регионуудтай нягта холбоо барисаатайгаар ажалаа ябуулдаг байһанай гэршэ болоно гэжэ Борис Ельцин иигэжэ тэмдэглээ: "Холын Хойто зүгэй регионуудта адлидхагдаһан республикын дэбисхэриүүдэй социаль-экономическа хүгжэлтын федеральна программнууд зохёогдохоор амьдрал далайн экологическа байдалые найжаруулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаха".

Энэ үгэ урда тээ Россин Федераци болон Буряад Республика хоорондоо хуулиин үндэһөөр мүнөө хэлсээн баталагдаба. Бүри июлийн 11-дэ энэ документдэ гар табигдаха ёготой агаад, Б. Ельцинэй үгдэнэн шалтагаанаар хойшолуулагдаа

АМАРШАЛГА

Ээлжээтэ хуралсалай жэл, Эрдэм мэдэсын хайндэр мүнөөдэр манда хүрэжэ ербэ. Гушаад онуудай намаргаан соогуршые, Эсэгэ ороноо хамгаалгын хүрөөтэ жэлнүүдгэшые, һандарһан ажалаа һэргээн хүгжөөлгын үедэшые, хүгжэлтын зарсаһан сагташые - хэдынэйшые үедэ хургуулида хураһан хүн бүхэн энэ үдэрые өөрынгөө хайндэр шэнгээр угтахэ эрхэтэй.

Мүнөө дэлгүүрэй экономикын дэмыржэ, юрын зоной байдалые абиртуулжа байбашые, 1995-1996 онуудай хуралсалай жэл саг соогоо эхилбэ.

Эгээл түрүүнээ эхин классай боготоо алхаха заяатай байһан балшар хүүгэдые, эхиншые, дундууршые, ахалагшашые классуудай хурагшадые, багшанарые, хүмүүжүүлэгшэдые, түрэлхидые, дээдэ болон тусхай дунда хургуулийн студентнэрые, багшанарые, профессорнуудые хуралсалай жэлэй эхилхэнэй баяраар, Эрдэм мэдэсын хайндэрөөр дашарамдуулан, бүгдэ арадай "Буряад үнэн" газетын коллектив, соёлой, эрдэмэй болон хургуулийн таһаг гүн зүрхэнһөө амаршалжа, хуралсаладань, ажалдань үндэр амжалта хүсэжэ байһанаа мэдүүлнэ.

"БУРЯАД ҮНЭН" һониной редакци.

Зоригто Вика хоёр
Зорихонь мүнөөдэр
хургуулида.

Эрдэмэй табсан дамжан
Эхин зүргөө гаргахань.
Урдатнай холын дабаанууд
Урйалан таниие далаха.
Мэдэгдээгүй шэнэ дэлхэйнүүд
Мэдэрэлыетнай дүүрэн эзэлхэ.
Эжы, абынгаа найдал
харюулан,
"Эрхые бэшэ, бэрхые,
хурагты".
"Хүлэг болохо унаганһаа"
гэдэг,
"Хүн болохо баһаһаа" гэдэг.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Ургаса хуряалга-95

ТАРЯАГАА ХУРЯАЖА ЭХИЛЭЭ

Аймаг соогоо эгээн түрүүлэн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой таряашад шэнэ ургасаяа аймаглан хадажа, заримыень сэхэ хуряажа эхилээ.

Аймагын ахмад агроном М. В. Третьяковой үгдэнэй ёһоор, эндэ дүршэлтэй мибайнёрнууд Леонид Калашников, Александр Варфоломеев, Григорий Иванов гэгшэд эгээн түрүүлэн, шэнэ ургасын алтан тара шэниисэ комбайнуудһаа гаргажа

захалба. Даб дээрэ 200 гектар тарьяан сохигдожо, 300 шахуу тонно ороолон тоог дээрэ буугаа. Үшөө 1000 шахуу гектар ургаса хадагдажа, баалнууд болгогдоо.

Эдэ үдэрнүүдтэ "Искра", "Коммунизм", Заганай колхозууд, хамтын хүдөө ажыхын "Родина" предприятия тарьяандаа ороо.

В. ШИРДАРМАЕВ.

Мухар-Шэбэрэй аймаг.

ЖЭГДЭРЖЭ ОРОО

Августын нарын хуулын тархат халуун үдэрнүүд тархат эдэжлэгые эрид түргэдхөө. Эртэн ороолото ургамалнууд гансата шарлажа, сайража, хадаха, хуряахаар боложо эхилбэ.

Мүнөө аймаг соо хэдэн ажаг тарьяандаа жэгдэрэн

ороод байна. Даб дээрэ Борьёогой совхоз эгээл ехэ газарта, хамта 1300 гектарай ургаса амьарлан хадажа баал болгоод, үшөө 400 гектарыень суглуулжа сохёо. Хамтадаа 12 мянган центнер шэнэ ургасын ороолон абтаа. Эндэ 10 гаран комбайн ябана.

Гэгээтын Ленинэй нэрэмжэтэ, Булагай, Доодо-Бургалтайн "Мир" колхозууд баһал хүүлэй үдэрнүүдтэ таряагаа хадажа, хуряажа захаланхай.

М. ЗЛЫГОСТЕВА.

Зэдын аймагай хүдөө ажыхын управлениин диспетчер.

"Буряад үнэн"-96

ЗАХИЛ ХЭХЭЭ ШАМДАГТЫ!

Байгша оной августын 15-һаа хэблэдэ 1996 оной түрүүшын хахад жэлэй захил эхилээ һэн. Августын 15-һаа сентябрийн 1 болотор 6 нарын 30 процент хүнгэлэлтэтэй захил хэжэ үрдиһэн хүдөөгэй уншагшаднай 34410 түхэриг түлэхэн байна. Харин энэ хугасаада захижа үрдээгүй зон сентябрийн 1-һээ октябрийн 1 болотор шэнэ сэнгүүдээр захижа юм. Почтын сэн болон газетын сэн 20 процентээр доошолуулагдана.

Хүдөөдэ:	газетын сэн	6 нарын
	почтын сэн	9450 түхэриг
	бүхыдөө	28520 түхэриг
		37970 түхэриг

Хотодо:	газетын сэн	15120 түхэриг
	почтын сэн	27460 түхэриг
	бүхыдөө	42580 түхэриг

Хотодо ажаһуудаг пенсионернууд, инвалидууд, олон үхибүүдтэй гэр бүлхид 6 нарын захилай түлөө 36910 түхэриг түлэхэ болоно. Сентябрь нарын туршада хүнгэлэлтэтэй захил хэхээ шамдагты, нүхэд!

ГАЗЕТЫН РЕДКОЛЛЕГИ.

УЧИЛАТНЫ, ТАЧИЛСАТНЫ:

2-4-5-дахи нюурнуудта. "Мүнөөдэр - Эрдэм мэдэсын үдэр" - хуралсалай шэнэ жэлдэ зорюулагдана.

3-дахи нюурта. Ургаса хуряалга-95. М. Намжилов: "Газартаа гамтайгаар хандахадаа" - республиканска семинараа.

6-дахи нюурта. А. Жигмитов:

"Театрнуудай фестиваль үнгэргэгдэбэ", Н. Бадмаева: "Баяр хүргэнэбди", Л. Вильмова: "Харгыда ябагшадта зохид".

7-8-дахи нюурнуудта. Телевидениин, радиогон программнууд, "Нохойнуудай выставкэ" - фото-мэдээсэл, Тунатай зүбшэл; Спорт.

ЕРЭЭДҮЙ САГАЙ Н УРГУУЛИ

Манай хотынхид 43-дахи кварталда оршдоготой 32-дохи дунда хургуулиие хайн мэдэхэ ёһотой. Мүн лэ энэ хургуулида ойрохон, "Баабгайхан" гэжэ нэрэтэй 92-дохи хүүгэдэй саад хүүдэлдэг. Эдэ хоёр эмхи зургаанууд хоорондоо айхабтар харилсаатайгаар хүдэлмэриез ябуулна.

Байгша оной апрель нарада Эрдэм хуралсалы министрствын коллечи тэдэ хоёр эмхи зургаануудай сугтаа хүдэлхэ түсэб баталан абahan байна. Энэ түсэбэй үндэһэ хуурын боложо, Москвагай психологическа институтай, манай республикын багшанарай колледжын суг бэлдэһэн проект ороо бэлэй.

Тус туршалгын авторнуудын В.В.Рубцов, А.А.Марголис, В.А.Гуружапов гэгшэд болоно. XXI зуун жэлэй ерээдүйн үеын республиканска хургуули-лабораторийн Генеральна директорээр Буряад Республикын, Россин Федерацийн хургуулинуудай габыята багша Владимир Михайлович Гуляев хунгаданхай.

Энэ хургуули-лабораторий байгша оной сентябриин 1-һээ хуралсалаа шэнэ түсэбэй ёһоор эхилхэнэ. Тиихэдээ хуралсал 4 шататай байха болоно. I шатань—арадай аман зохёолой хургуули. Энэ шатада 5 наһатай үхибүүд абтанхай. II шата—хургуули-мастерской болоно. Эндэ 7-9 наһатай үхибүүд хураха. III шатань—хургуули-лаборатори. Эндэ дундуур наһанай үхибүүд, тодорхойлол, 10-14-тэй үхибүүд хураха юм. IV шата—проектнүүдэй хургуули. Энэ хургуулида ахмад классуудай үхибүүд (15-17 наһатай) хураха болоно. Мүн 32-дохи хургуулийн үндэһэн дээрэ психологическа колледжын филиал нээхэ ханаан бии.

Мүнөө үедэ "Баабгайхан" гэхэн хургуули-саадые даагша Людмила Петровна Табунова хурагшадайнгаа хуралсалые үхибүүдэй нааданай хүсөөр эмхидхэнэ. Энэ хургуули-лабораторийн I шатада үхибүүдэй хуралсал болон хүмүүжэл иматгал нааданай гуримаар эмхидхэгдэхэ юм.

Бидэ мүнөө наһатайшые болоод байгаа наа, хаа-яа бага балшар наһаа ханаа, наадаха хүсэл түрэдэг гэшээ. Хүмүүжүүлэгшэ-багшанарай оролдолгоор манай урда Гамми гэжэ нэрэтэй бүхэли гүрэн түрэ байгуулагдана.

Үхибүүдэй хуралсалые хайхан сагаан ханаатай феянууд гэхэ гү, али үлгэрэй дангинууд хүтэлбэрилнэ. Энэ Гамми гэхэн гүрэндэ оорын президент, хотонуудай мэргэдүүд гадна, полицишбэ бии. Эндэ класс бүхэн оорын хуулинуудтай ёһо заншалуудтай хото городууд болон хубаардаг байна.

Мүн энэ үлгэрэй орондо оорын "валюта"—гамманууд бии юм. хайн хуралсалай түлөө, нийтын хүдэлмэрийдэ эдэбхитэйгээр хабаадасананай түлөө үхибүүд гаммануудаар шагнагдаха болоно бшуу. Иймэ наада үнгэргэхэдэ үхибүүд эмхи гүрмтай болодог, ерээдүйнөө ажабайдалда бэлдэжэ эхилдэг.

Манай үхибүүд ерээдүй сагта заагагүй шэнэ обществын экономийн хуулинуудтай танилсаа болоно ха юм. Эгээл тиймэһээ тэдэниие эхин классууднаа эхилжэ, ерээдүйнэ ажабайдалда бэлдэхэ шухала.

Гамми гэхэн үлгэрэй орондо үхибүүд өөһэдөө өөһэдүүгөө хүтэлбэрилдэг. Мүнөө үедэ 2 хоёрдохи, 1 гурбадахи, 1 дүрбэдэхи классууд шэнэ түсэбэй ёһоор хүдэлжэ байнхай. Мүн 5 наһатай үхибүүд дүүрэн эрхэтэй хурагшад боложо, сентябриин 1-һээ абтаба гэшээ. Тэдэнэр хургуулидаа бүхэли үдэр соо багшанарайнгаа харууһан доро байха болоно.

Хургуули-саад дүүргэһэн үхибүүд 32-дохи хургуулида хуралсалаа үргэлжэлүүлхэ. II шатада үхибүүд Эльконин-Давыдовай программаар хуралсалаа эрхилхэ юм. Энэ программа хадаа саад хургуули хоёрые холбожо, таһалгаряагүй эрдэм олгохо гэхэн зорилготой.

Байгша оной июнь нарада 32-дохи хургуулийн дэргэдэ шэнэ программаар хүдэлхэ багшанарай хуралсал үнгэргэгдэһэн байна. Мүн хуралсалай методическа номуудаар хангагдажа байнхай.

Шэнэ программа бээлүүлхэ хэрэгтэ ямар бэрхэшээлнүүдэй тохёолдожо болохо тухай тус

туршалгын авторнуудай нэгэн, Россин Эрдэм хуралсалай академийн Москвагай психологическа институтай ахмад эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ, психологийн эрдэмэй кандидат Виктор Александрович Гуружаповтай хөөрэлдэһэн байнабди.

—Виктор Александрович, өөрынгөө программа тухай хөөрөжэ үгыт?

—Мүнөө үедэ саадууд болон хургуулинуудые хамтаруулжа, хуралсалай шэнэ комплекснуудые бии болгожо эхилэнхэй. Ушар юуб гэхэдэ, саадууд мүнгэн зөөрийн дуталдаһан дээрэһээ олоороо хаагдана. Тиигээдшье эхин хургуулийн хуралсалай зорилгонууд мүнөө шэнээр харагдажа байнхай.

Урдань эхин хургуулида үхибүүдые гансал уншажа, бэшэжэ, тоо бодолго бодуулжа хургадаг байгаа. Харин мүнөө үе сагта үхибүүдые ерээдүйнэ ажабайдалда тон харюусалгатайгаар бэлдээгүйдэ аргагүй болонхой. Эгээл тиймэһээ би Россин Эрдэм хуралсалай академийн академик, психологийн эрдэмэй доктор, Психологическа институтай директор Виталий Владимирович Рубцов, тус институтай дэргэдэхи психологическа колледжын ректор, психологийн эрдэмэй кандидат Аркадий Афоневич Марголис гэгшэдтэй шэнэ программа зохёон байнабди. Тиигэжэ соёлой-түүхын шэглэлтэй шэнэ хургуулийн программа зохёогоод, "Вопросы психологии" гэхэн журнада хэблүүлээ һэмди.

—Манай республика дотор танай программые хэн дэмжээ гэшээ?

—Нэн түрүүн Буряад Республикын эрдэм хуралсалай министр Сергей Дашинимаевич Намсараев, тус министрствын мэргэжэлтэд дэмжэһэн байна. Эдэмнай хэд бэ гэбэл, тус министрствын таһагые даагша Лариса Георгиевна Шаманская, ахмад мэргэжэлтэ Евгения Дамбиевна Чимитова, багшанарай мэргэжэлээ дээшлүүлхэ институтай ректор Георгий Николаевич Назаров ба бусад болоно.

—Энэ туршалгатнай ямар зорилгонуудые урдаа табиһаб?

—Мүнөө үедэ үхибүүдые түргөөр хураха талаар ехэ дүй дүршэл бии болонхой. Мүн Буряад орондошье энэ хэрэг яһала хайнаар ябуулагдана. Шэнэ программада түрэлхидтэ ехэ эрилтэ табиһабди. Тэдэнэр багшанартай хамта үхибүүдэйнгээ хуралсал болон хүмүүжэл эмхидхэлсэхэ уялагатай. Үхибүүд өөһэдүүгөө гараар хэһэн нааданхайнуудаараа гүртээшье байхадаа, тэдэнээ хэрэглэн наадана. Тиймэһээ түрэлхид үхибүүдэйнгээ наада үнгэргэхыень эмхидхэлсэхэ шухала.

—Түрэлхид багшанар хоёрой хоорондо үгээс ойлголсохогүй ябадал гарахагүй гү?

—Гарахал юм ааб даа. Теэд булта бээ бээс ойлгожо, дүмжэ, дүнгэжэ хүдэлхэ бээ гэжэ найданабди. Мүнөө үеын түрэлхид эрдэм мэдэсээрэ хураггүй дээрэ болоо. Шэнэ хургуули байгуулаха хэрэгтэ бэрхэшээлнүүд дайралдахал юм бээ. Мүн иймэ хургуули бии болгохо, ехэ мүнгэн зөөри хэрэгтэй болохо. Энэ хургуулийн программаар, эрдэмэйн асуудалнуудаар Москвагай эрдэмтэ хүдэлмэри хэхэ юм.

—I шатын хуралсал яажэ эмхидхэгдэхэ болоноб?

—Энэ хуралсал эрдэм мэдэсэ олгохо, наадаха үйлэ хэрэгүүдые нягтаар холбуулан эмхидхэхэ болоно. Үхибүүд бага наһанһаа хойшо оршон тойронхи ажабайдалтай танилсаха ёһотой. Тиихэдээ тэдэнэр юмэнэй хатуу, зөөлөнтэй, үнгэ зүһэтэй, түхэл маягтай танилсана. Мүн зураг зуража, тоо бодож, бэшэжэ, уншажа хурахадаа, үхибүүд бага нааданай зүйлнүүдые хэрэглэнэ.

—Танай шэнээр зохёонон программа юрын хүүгэдэй саадай программаһаа ямар илгаатай?

—Манай программа дотор хүүгэдэй саадта орхоодо тэд ондоо зорилгонууд хараалагданхай ха юм даа. Үхибүүдэй хуралсалда ехэ анхарал хандуулагдана. Тэдэнэр өөһэдөө юмэ зохёожо хураха, элдэб асуудалнуудые тон хониноор шийдхэжэ хураха гэхэ мэтын зорилгонууд хурагшадай урда табиһаданхай.

Энэ программаарнай Москвада, Гольяаттида, Россин болон дүтын хари гүрэнүүдэй бусад хото городуудта мүнөө үедэ хуража байнхай гэжэ түгэсхэдэнь хэлэхэ байнаб.

—Шэнэ хэрэгтэтай амжалта хүсэе!

И. ДЮКОВ.

Улаан-Үдэ хото.

Мүнөөдэр - Эрдэм мэдэсын үдэр

ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭНҮҮД

Эрдэм хуралсалай талаар габыятай байһанайн түлөө Республикын Президент республикын эрдэм хурал хүдэлмэрилэгшэдтэ хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдые олгохо тухай оной августын 22-ой Зарлигаар иймэ хүндэтэ нэрэ зэргэн олгобо гэбэл:

"БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ГАБЬЯТА БАГША"

Алферова Тамара Александровна - Кабанскын аймагай Мусовоин дунда хургуулийн багша,

Бальжинимаева Сэсэг Сосоровна - Хяагтын аймагай Талын дунда хургуулийн багша,

Бернштейн Виталий Абрамович - Улаан-Үдэ хотын дунда хургуулийн директор,

Бичевина Августа Кирилловна - Улаан-Үдэ хотын дунда хургуулийн багша,

Верховых Раиса Петровна - Баунтын аймагай Багш дунда хургуулийн багша,

Гомбоев Баир Будаевич - Захааминай аймагай Мэлын хургуулийн багша,

Дмитрик Александр Николаевич - Баргажанай аймагай Баргажанай-Адагай дунда хургуулийн багша,

Дугарова Софья Будаевна - Сэлэнгын аймагай Юр хамнабарийн интернат хургуулийн багша,

Зайганова Екатерина Базыровна - Түнхэнэй аймагай Харбяангуудай дунда хургуулийн багша,

Очирова Елизавета Базаржаповна - Хурамхаанай аймагай Барханай дунда хургуулийн директорэй орлогшо,

Палаева Зинаида Петровна - Улаан-Үдэ хотын 15-дахин хургуулийн багша,

Спиридонова Светлана Григорьевна - Прибайкалийн аймагай Горнянскын дунда хургуулийн директор,

Унагаева Анна Макаровна - Кабанскын аймагай Салаа гимнази-хургуулийн багша,

Хамарханова Гильда Георгиевна - Хориин аймагай Хори дэхи дунда хургуулийн багша.

"БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ЭРДЭМ ХУРАЛСАЛАЙ

ГАБЬЯТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ"

Ардуева Лидия Жигитовна - Түнхэнэй аймагай захирга эрдэм хуралсалай таһагай мэргэжэлтэ,

Атрикова Эмма Бадмажаповна - Улаан-Үдэ хотын 49-дунда хургуулийн дэргэдэхи искусствын хургуулийн директор,

Карагаев Валентин Иннокентьевич - Улаан-Үдэ хотын техническэ мэргэжэл олгодог 13-дахин училищын үйлдбэр хуралсалай мастер,

Сосновская Галина Васильевна - Загарайн аймагай Онох сад-яслие даагша,

Тарасов Владимир Иванович - Загарайн аймагай Шулуу дунда хургуулийн директор,

Трофимова Роза Яковлевна - Буряад Республикын Эрдэм хуралсалай министрствын мэдээсэлэй-прокатна республика түбэй директор,

Тютрин Виктор Иванович - Улаан-Үдэ индустриальн техникумэй директорэй орлогшо,

Тубденов Даши-Нима Дармаевич - Хяагтын аймагай Хур дунда хургуулийн классхаа ба хургуулиһаа гадуур хүдэлмэри эмхидхэгшэ,

Шаманская Лариса Георгиевна - Буряад Республикын Эрдэм хуралсалай министрствын таһагай начальник.

"БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ГАБЬЯТА ЭКОНОМИСТ

Мамедова Людмила Александровна - Кабанскын аймагай захиргаанай эрдэм хуралсалай таһагай ахалагша экономист.

ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТАНУУД

Буряад Республикын Президентын 1995 оной августын 22-ой Зарлигаар эрдэм хуралсалай хүдэлмэрилэгшэдые Буряад Республикын Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай Зарлигаар Буряад Республикын Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба гэбэл:

Байминова Аза Дамбиевна - дүлийн үхибүүдэй республикын интернат хургуулийн багша,

Ботоева Белла Прокопьевна - Хэжэнгын аймагай захирга эрдэм хуралсалай таһагай мэргэжэлтэ,

Буянтуев Бимба-Даши Гончикович - Хяагтын аймагай Нутын дунда хургуулийн директор,

Гуслякова Любовь Борисовна - Улаан-Үдэ хотын 17-дохи дунда хургуулийн багша,

Гылыков Энгельс Осорович - Хэжэнгын аймагай Чисал дунда хургуулийн багша,

Елтунова Зинаида Брянская - Хурамхаанай аймагай захиргаанай эрдэм хуралсалай таһагай мэргэжэлтэ,

Кобелева Валентина Николаевна - Түнхэнэй аймагай Горно-дунда хургуулийн багша,

Крекшина Наталья Ивановна - Прибайкалийн аймагай Хур дунда хургуулийн багша,

Понкинова Нина Намсараевна - Хэжэнгын аймагай Хур дунда хургуулийн директорэй орлогшо,

Пятина Валентина Андреевна - Кабанскын аймагай Байгш дунда хургуулийн багша,

Хударын дунда хургуулийн багша,

Сафонова Светлана Ивановна - Загарайн аймагай Шэнэ-Эн дунда хургуулийн багша,

Симонова Надежда Ерофеевна - Бэшүүрэй аймагай захирга эрдэм хуралсалай таһагай мэргэжэлтэ,

Трифорова Зоя Ивановна - дүлийн үхибүүдэй республикын интернат хургуулийн багша.

"А" ҮЗЭГ—ЭРДЭМЭЙ ДЭЭЖЭ

Эхин классуудай багша Ирина Владимировна Хромова Улаан-Үдэ 2-дохи хургуулида ажалладаг юм. 1986 ондо Буряадай багшанарай институт дүүргэһэн залуу багша ажалдаа ехэ харюусалгатайгаар хандадаг. Арбадахи жэлээ эхин классай үхибүүдтэ "А" үзэгһөө эхилэн заажа байһан багша ехэ оролдотой юм. Эдэ жэлнүүдтэ тэрэний хураһан түрүүшын класс энэ жэлдэ дүүргэжэ, саашаа эрдэм мэдэсээ дээшлүүлхэ юм. Харин Владимировна дахяаа хоёрхон нэгдэхэ классай үгтан абаха, баһал 30 хүн хураха. Заахан хүн "дали жуулжа", эрдэм дээжэтэй танилсуулжа И.В.Хромовада үшөө амжалта, хайн хайхэ хүсэһэнбди.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эхин багша И.В.Хромова.

М.ШАНТА

фото

Ургаса хуряалга-95

ГАЗАРТАА ГАМТАЙГААР ХАНДАХАДАА...

Уулзай хоёр жэлэй туршада Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид Буряадай хүдөө ажахын академийн тухаламжаар газар таряалан эрхилэлгын шэнэ технологи, түрүү онол аргуудыг полинууд дээрээ нэвтрүүлнэ. Эндэ паар зүбөөр бэлдэжэ, таряа болон тэжээлэй ургамалнуудыг нэлгүүлэн тариха, эрхим шанартай үрлэе үрлэе ургуулжа абаха гэхэ мэтэ онол аргууд хэрэглэгдэнэ. Тэрэнэй ашаар байгша ондо ехэнхи таряалан үрлэе гектарай 24-25 центнер, зариманһаань 30 гаранһы центнер ургаса абтахаар хүлээгдэнэ.

Энэ ажахын таряалан дээрэ түрүү дүй дүршэлтэйн танилсаха республиканска семинар үнгэргэгдөө.

ЭРЭЛГЭЭТЭМЭ үргэн
ын тала дайда, хада гүбэрүүд
даа. Хайшаанһы хара.
шаралжа эхилһөн
инай, ноб ногоон заадаа
нэжын, тэжээлэй бусад
малнуудай ургаса. Хаотайн
нан паар. Доро голнууд
нэжэй хүринүүд, бирагар
буханууд...

Энэ соо хуужа ябаһан
хуу агрономууд хадаа
хажуугаар үнэрлэн
малнуудыг эрлэн гектарай
нэжэй ургаса абаха, бирагар
адуураар эдүүлхэгдэнхэйб
хоорондоо зүбшэнэ,
эрлэдэнэ. Эдэмнай
республиканска семинарта
абадалсахааа ерлэн
малнуудыг түлөөлэгшэд байгаа.

Энэхэн полиноо гектарай
24-25 центнер тухай обёос
абаха хаш, гэжэ
канай аймагай Хилангын
зоной ахмад агроном Ч. Р.
Хилангов хэлэхэдэ,
республика соо үрлэе ургуулгын
паар мэдээжэ болоһон
үрлэе В. И. Осипов иигэжэ
хэлэнэ.

Угсаа, эндэхэн эхэдээл
гектарай 11-12 центнер
ургаса гараха. Таряанин
тар, жэгдэ бэшэ байна ха

Зарим газартан таряанай
манай тэндэхинэнь
жэгдэ бэшэ аа гү. Энэ жэлдэ
аймнай ургаса июлиин
туу соогоур гандахааа
гэжэ Яруулын аймагай
"Заргэ" колхозой ахмад
агроном Н. Ц. Аюшин дуутарна.

Энэхэн баһал ном, июль
мүртэй шинэ нойтон
таряанин гандан
гэжэ республикын Хүдөө
ажахын болон эдэ хоолой
мэстэрствын таһагай
агроном В. М. Осодоев
эрлэдэнэ оролцохо юм.

Энэхэн удаанһыгүй
таряалан дээрэ хүржэ
бэшэ. Нэгэ полин заада
хүрлэе түрүүлгын Н. Д.
Хилангов, ахмад агроном А. Ц.
Цыренжапов, мүн аймагай хүдөө
ажахын үйлдвэрийн начальниг
Корнеев, ахмад агроном П.
Амаралтаев гэгшэд угтажа

улартад зорижо ерлэн
таряа сэхэ орожо, абаһаар
таряанай ургасыг хаража

эхилбэ. Аймагай бусад
ажахынуудайхид орходоо, эндэ
таряанай ургаса эли бодо
ондоохон гэжэ тусхай
мэргэжэлтэй бэшэ хүнэйшье
мэдэхээр байба. Шэниисын
тарян хүнэй үбсүү тулама үндэр,
үдхэн, хоолосуудын ута,
бүдүүнүүд. Ургасан нэгэ жэгдэ,
зааханһы буртаг ногоогүй.

Энэ 370 гектар полин
паарыг хабар хоёр дахин
культиватораар эдүүлжэ,
хяагногоонһыг үгшээ, "Сэлэнгэ"
сортын I репродукциин
шэниисын үрлэе юрын сеялээр
таряа бэмдэ, гэжэ ажахын
ахмад агроном А. Ц.
Цыренжапов тайлбарилна.

Таряагаа хэзэ хуряжа
эхилхэбэ? Сэхэ хуряаха гүт,
али амьарлан хадаха гү? гэнэ
асуудалда тэрэ иигэжэ
хариуцаба:

Ойрын үдэрһөө таряандаа
орохобди. Ургасын 50 процент
амьарлан хуряагдаха юм.

Эндэхэ гектарай хэды
центнер таряан абтаха гэжэ
банат? гэдэ, баһа хэншьеб
асууба:

Эгээл доогуур абахада 23-
24 центнер ороһон сохигдохо
ёһотой гэдэ тоолонобди, гэнэ
Александр Цынгеевич.

Угы даа, гектар бүхэнһөө
сохом 30 шахуу центнер ургаса
гарахал байха, гэжэ Мухар-
Шэбэрэй аймагай "Родина" гэжэ
хамтын ажахын ахмад агроном
В. А. Полубенко альган соогоо
томо хоолосой ороһоо эмиржэ
үзөөд, хэлэнэ.

Тэрэ үдэр диелэнхидэ хуул
имэрхүү нэгэ жэгдэ ургасатай
шэниисын, ешмээнэй, обёосой
таряа хараабди. Обёосойн
таряанай саагуудын гэдэ аяар
дороһоо эхилээд дээрээ
хүрлэе эрлэдэнэ гэдэ. Ешмээнэй
хоолосууд томо, ута "хахалтай"
гэсэнһы жэгтэй
гөб. Олохон агрономуудай
ажалһанай ёһоор, эдэ
полинуудһаа гектарай сохом 30-
35 центнер ургаса гарахал хаш.

Хайтан гэдэ, ямар аргаар
нэгэ байн ургаса ургуулагдааб
гэнэ асуудал олон хүнүүд
хонирхуулаа.

Колхозой ахмад агроном А.
Ц. Цыренжапов, мүн энэ
ажахыда газар таряалан
эрхилэлгын шэнэ технологи
нэвтрүүлхэ талаар ехэ

хүдэлмэри хэжэ байһан мэдээжэ
эрдэмтэн В. Б. Бохиев (Буряадай
хүдөө ажахын академи) гэгшэд
сугларагдада хонирхолтой
жэшэ, баримтануудаар
харуулжа, хөөржэ үгөө.

Хэнэйшье мэдэхээр, мүнөө
таряанай тэжээлэйшье
ургамалнуудай байн ургаса
абахын тула газарта минеральна
үтэгжүүлгэ ехээр оруулаха,
урдынхидал буртаг ногоон
сэбэрлэхэ, гербицид хоро
самолёдоор сасаха гэхэ мэтыг
үргэнөөр хэрэглэхын аргагүй.
Эдэ бүгэдэдэ хаанаһаа мүнгэ
абахабди? Иимэ болоод
байхадань, газарай, ургамалай
ёорын биологическа арга
боломжо, хүсые зүбөөр
хэрэглэжэ, хүрлээнэй
үрлэе гэмнажа, тааруу
технологийг нэвтрүүлхэ ондоо
арга үгы. Энэ дээрхэ бидэ
поли бүхэнэй газарай норууе,
хүрлээнэй үрлэе харалсажа,
паар хайнаар бэлдээд, эдэб
ургамалнуудыг нэлгүүлжэ
таридаг, ямаршье нэмэлтэ
үтэгжүүлгэ оруулангүй
тогтууритай байн ургаса абадаг
болохо зорилго табинобди.

Нэн түрүүн хабар эртэ паар
хахалхадаа хүсэд дүүрэн
гүнзгүдэ хүрлэе ургуулаа,
тэгшлээд, зунай үдэ үшөө 2
дахин культиваци абуулабди.

Хойто хабарын баһал
культиваци шэрэжэ, буртаг
ногооо сэбэрлэнбди. Иимэ
сэбэр паарай хүрлэндэ эдэб
шухала бодосууд, шийг
нойтонһы элбэг байдаг.
Энэхэн гадна, эзэлэгдэн, мүн
сидеральна паар хэрэглэнбди.
Жэшэнь, паар болохо газарта
тэжээлэй ямар нэгэ ургамал,
ехэнхидэ донник, таряад,
зундаа ногоон ургасын
сабсажа, хуряжа, сенаж
дараһанай хойно, газарын
хахалхадамнай хүрлэндэ
доннигой эшэ, үндэн азот
горитой үгэнэ гэгшэ. Иимэ
эзэлэгдэн паар дээрэ хойто
жэлдэнь таряа тарихадамнай
гектарай 25-30 центнер ороһон
абтана. Тийхэдэ сидеральна паар
- ямар нэгэ ургамал, баһал
донник, таряад, ногоон
ургасын хуряангүй хахалжа,
хүрлэндэ оруулаха газарта
тон ехэ азот орожо үгэдэг, гэжэ
ахмад агроном А. Ц.
Цыренжапов хөөрэнэ.

— Иигэжэ тус ажахы шэнэ

технологийн ашаар ямаршье
улартай жэлдэ үлүү ехэ
гаргашагүйгөөр таряанай
тогтууритай байн ургаса абадаг
болохоһоо гадна, газарайнгаа
хүрлээнэй үрлэе
дээшлүүлнэ. Хоёрдохёор,
адууһа малаа шэмэтэ тэжээлээр
хангана. Энэ жэлдэ бүри июль
соо доннигой ногоон ургасаар
8000 тонно сенаж дараа. Үшөө
50 гектарһаа доннигой үрлэе
сохижо абаа. Гурбадахаяр, энэ
жэлдэ таряанай эрхим шанартай
сортной үрлэе ургуулжа
абахань. Байгша ондо колхоз
гол түлэб "Сэлэнгэ" сортын
шэниисын, обёосой "Баргажан",
ешмээнэй "Витим" сортын үрлэе
ондоо тээшэнь худалдаха
аргатай.

Ажахыда иимэ гуримтай
севооборот хэрэглэгдэнэ.
Түрүүшын жэлдэ нэгэ полие
сэбэр паар байлгаад, хойто
жэлдэнь шэниис гү, али обёос
тарина, удаадахи жэлдэнь тэндэ
тэжээлэй ургамал (донник)
ургуулжа, эзэлэгдэн гү, али
сидеральна паар болгоно. Нэгэ
полидо хоёр жэлдэ удаагаар
таряа ургуулахаа болёо.
Иигэжэ газарай хүрлээнэй
биологическа хүсэн, арга
боломжо зүбөөр, гамтайгаар
хэрэглэгдэнэ гэгшэ, — гэжэ
В. Б. Бохиев хэлэнэ.

Семинарта хабаадагшад
хэллэн ажалтануудһаа
ойлгоходо, энэ технологи
ажахы бүхэндэ зүбөөр,
нотагуудай байгааһын эрхэ
байдалда, газарайн хүрлэндэ
тааруулан хэрэглэбэл, яһала
ашаг үрлэе байха гэжэ
тэмдэглээ.

"Зуу дахин дууланхаар, нэгэ
дахин нүдөөрөө хараһанин
дээрэ" гэлсэдэ аабдаа. Тиймэһээ
сугларагдаа өөһэдтөө хэрэгтэй,
туһатай юмэ, яһала ойлгожо,
хаража абаа. Харин энэнь хаа
хаанагүй хэр түргэн
нэвтрүүлэгдэхэб, энэмнай
ондоо асуудал ааб даа.

М. НАМЖИЛОВ,
манай тусхай корр.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Семинарай үедэ.
Ажахын ахмад агроном
А. Ц. Цыренжапов (наада тээнь),
эрдэмтэн В. Б. Бохиев гэгшэд
тайлбари үгэжэ байна.

Авторай фото.

НИГҮҮЛЭСХЫ СЭДХЭЛЭЙ УРЯАГААР

БУЯН ОЛГОДОГ АЖАЛТАЙ

Мүнөөнэй экономическа
хүшэр хүндэ байдалда үдэр
ошохо тума ажабайдалнай хэсүү
болоно. Илангаяа ехээр
хохидогшодой тоодо бага пенсий
абадаг наһатайшуул, инвалид
үлбэр зон ороно. Иимэ гасаланда
ороһон зонийе дэмжэхэ,
харууһалха хэрэгтэ бүхы наһаа
зорюулаха гэшэ хүнгэн бэшэ,
хүн бүхэн энэ ажалда таарахагүй.
Эндэ тон ехэ анхалал, тэсэмгэй
абари зан хэрэгтэй гэшэ ааб
даа. Имагтал нигүүлэсхы
сэдхэлэй урляагаар иимэ ажал
шлээгдэг гэжэ банагдаа.

Хурамхаанай аймагай
социальна хамгаалгын албанда
бүхы наһаа зорюулан Ц. Ц.
Семейщикова, Т. В. Дученкова
гэгшэд хэдэн жэлэй пенсий
гаранхай. Ажалла коллективын
ветерануудаа мартадаггүй, ходо
эрбэжэ, амармэндэнь мэдэжэ,
наһадэрнүүдтэ амаршалжа
байдаг.

Энэ албанда үни соо хүдэлжэ,
наһанайнгаа амаралтада гараһан
Д. Р. Эрдыниева (Бархан), О. А.
Зверькова (Нахали), О. Д.
Буянтуева (Алла), А. Б.
Эрдыниева (Хурамхаан) нотаг
нутадаа хүндэтэй зон юм. Ганса
бэе наһатайшуулда,
инвалидуудта туһалха буянтай
ажалда олон жэлнүүдэ
зорюулан Е. Ц. Урбазаева, О. Б.
Гатапова, З. Т. Сангадиева
дурдаха хэрэгтэй. Тэдэнэрэй
харууһалдаг наһатайшуул
(олонхын МПМК-да, райподо,
ЦРБ-дэ, аймагай ажахынуудта
хүдэлжэ, пенсийд гараһан)
ходооо баяр баясхалан
хүргэжэ, үрлэе хайхан
үгүнүүдэ хэлэжэ байдаг.

Амаралтада гараһан
пенсионернүүдэ дэмжэдэг, али
болохоор туһалдаг ажалла
коллективүүд үсөөн бэшэ, ОРС-
ын, аймагай райпотребсоюзай
хүтэлбэри байн жэшээ
харуулдаг. Эдэ эмхи
зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд
М. М. Козина, И. Е. Козина,
И. Е. Трофимова, А. Г. Брылева
гэгшэд ветерануудта тон
анхалалтайгаар хандадаг,
тэдэнэй аша туһада нилээн
оролдодог байха юм.

Майскын, Могойтын нотагай
захиргаанууд хууринайнгаа
наһажаал зонийе мартадаггүй.
Мүнөөнэй хүшэр эрхэ байдалда
зобохон зондо жааханһы наа,
жаргал олгохы оролдодог. Эдэ
хүнүүдтэ доро дохихо хүсэл
түрэнэ.

Г. ОЧИРОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Мүнөөдэр - Эрдэм мэдэсын үдэр

!!АМАРАЙ түрүүшын харын 1-дэ хуралсалай жэл эхилдэг гэж хэншье мэдэхэ. Эгээл бишыхан эрхэтэд эгээл түрүүшынхөө хургуулиин болохо алхажэ, 1-дэхи класста хураха. Жэшээлбэл, Агын буряад гимнази-хургуулида Россин Федерациин эрдэм хуралсалай отличник, багш-методист, эхин классуудай талаар завуч Дулма-Цырен Кишиктиевна Бадмаева 1-дэхи класста хурахаая ерэгшэдые угтахаяа байна. Энэ хадаа хуралсалайнь 31-дэхи жэл!

...1964 ондо Агын педучилищи дүүргэдэ. Дулма-Цырен Кишиктиевна Урда-Аргалиин хургуулида багшалжа эхилээ юм.

Тэрэ гэхээр олон жэл үнгэрөө, сэхэ ухан урдаа. Энэ багшада заалгаан олон шабинар бээ даахан замда гараа. Олонийн багшынгаа мэргэжэл шэлэгэн байха.

Дулма-Цырен Кишиктиевна ажалай ветеран Баясхалан Дашицыренович хоёрой өөхэдэнь үхибүүд эжынгээ замаар ябанхай. Ехэ басаган Цыцигмагэгшэнь Агын округой Могойтын районной Урөөнэй гэжэ хуурида эхин класста, Баир хүбүүниинь, Дарима басаганиинь Агын дунда хургуулида багшална. Үшөө нэгэ басаганиинь - Оюуна Могойтын районной больницыда медсестрагаар ажаллана. Харин Баатарын - сэрэгэй албанда.

Дулма-Цырен Кишиктиевна хадаа эхин классуудта буряад хэлэ, уран зохёол заалгыг найжаруулха, зохёохы шадабаритайгаар ажаллаха талаар шэнэ юмэ үүсхэгшэ зарим программануудыг, хуралсалай пособи найруулха талаар түрүү багша гэжэ округой, областин хургуулинуудта суутан болонхой.

Юунһээ эхилһэн юм гэхэдэ, Агын 1-дэхи болон округой бусад хургуулинуудан багшанарай дэмжэлгээр, энэл хургуулиин багша Цыбегмит Дамдиновна Цыденоватай хамта эхин классуудта хуралсалай болон хүмүүжүүлгын гол шухала асуудалнуудыг шэнжэлжэ захиалан байна. Олон жэлдэ эхин классуудта багшалһан дүй дүршэлын, эрдэм мэдэсэн, ажаллаланууд, тобиололнууд хуу хэрэглэгдээ. Эдэ бүгэдээ эмхи гүримтай, нэгэ шэглэлтэй болгохо, саархан дээрэ "борлуулха" хэрэгтэй болоо. Тиигэжэ, багшалхынгаа

хажуугаар үсэдиэтэрүү зохёохы ажал эхилһэн юм.

Эдир хахадаа бэлтэ, харин наһатай болоһон хойноо Шэтын гүрэнэй багшанарай институтай педагогикын ба эхин хуралсалай факультетдэ заочноор хуража, 1982 ондо дүүргэһэн байна. Олоһон эрдэм мэдэсэн энэ хэрэгтэнь туһалаа гэжэ наагдана.

Ерээдүйн хүнэй бүрилдэн хүгжэлгэ саадигта, эхин классуудта үндэһээ табидат гэжэ мэдэжэ. Эндэл багшанарай оролдоогүй наа, бишыхан хүн бээ хүсэхэдөө,

дээшлүүлгын окружной институттай хамта семинар үнгэргэжэ, автономийоо гадуур оршодог хургуулинуудта ажалладаг багшанарыг тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадуулаа.

Өөрөө оорыгоо мэдэжэ абаха, оршон тойронхи байгаалие химгадан хамгаалха, гэр бүлэдөө, түрэлхидтөө найнаар хандаха мэтын асуудалда онсо анхрал хандуулаатай. Гадна үетэн нүхэдтөө, хүршэ зондоо ханалгатай байха, ажалыг, ажалша хүнийг хүндэлхэ, хүнэй гараар бүтэһэн юмэ химгадаха

Линховоин Ким Базарсадаев, Даши-Нима Дугаров, Базыр Цыренданиев, Советскэ Союзай Герой Базар Ринчино тухай үхибүүд мэдэдэг болохо юм.

Энэ программаяа зохёоходоо, үхибүүдэйшье зохёолнуудыг "Толон" газетһээ абажа оруулһаниинь һонин байна. Жэшэнь, "Эхэ ороноймнай түүхын хууданһаа" гэжэ нэрлэгдэһэн XI бүлэгтэ, мүн "Уран зохёолшоотдоёо танилсая" гэжэ нэрлэгдэһэн XII бүлэгтэ Ага-Хангилай дунда хургуулиин 8-дахи классай (мүнөө 9-дэхи

"Оршон тойронхи хандаса" (1-2-дохи хургуулиин "Өөрыгөө ажааһан" дэхи класс);

"Хүн гэшэ хүнэйгөө ёһотой". (2-дохи класс) Дулма-Цырен Кишиктиевнагай зохёол программа эрхэ шалгалта гаража, 1994 долоон хоногто 1 час хуралсалай түсэбтэ оруу юм.

Агын 1-дэхи хургуулиин багша Дамдиновна Цыденова Хангилай дунда хургуулиин классуудай багша Базыр Очировна Дулмаева хамта "Түрэлхи хэлэ" учебник найруулжа дуурайла байна. Энэ хадаа буряад хургуулиин эхин классаа гадуур уншаа юм. Тэрэндээ тагтар методическа хүтэлбэри зохёогоо.

Гадна хэлэ хүгжэ программада тааралдаа дахи, 8-11-дэхи хэрэглэгдэхэ методик хүтэлбэри баха зохёогдэ.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, юмэнь, түсэб олон. Үнэ классуудай талаар завуч гэшэ багалхэ сэг "амгэ"

Һайн зан, үхибүүдэнь янзаар хандаха, үнэ бүхэнэй сэдхэхэдэ шадаха. хурагшын түрэлхидтэй хөөрөлдөхтэ - эдэ бүгэдэһөө энэ багша ажалай тодорхойлоор. Үхибүүд хургаха, хүмүүжүүлэ нааданай хэрэг бэлэ аб

"Мүнөө үсын түб дэлхэйдэ ажамадаралгын гүрэн, ажалладаг хосоролгын асуудал хургуулиин хүмүүжүүлгэ тухай асуудал болоно, тэрэһээ өрөөнжэ залуу хуви заяан дууддаггүй байгай Эрст Ренан бэлэһэн бай

Районийнгоо, округой Забайкалийн, Россинь нотагуудта Дулма-Цырен Кишиктиевнагай олон шадабаритайгаар ажалладаг багшань тэдэндэ бүхэ мэдэсээ үгэһэн юм. Тэднэ амжалтаар багша оролдоогүй Энэмнай жаргал бэлэ гэжэ Дулма-Цырен Кишиктиевна юундэ жаргалтайб? Юун гэхэдэ, тушан жэлэсоо бэлэ ябахадаа, эдир залуу мүнөө хүрэтэр багша тунгалаг гэрэлдэ ноураа байгаа. Тэрэнь - үхибүүд нодон.

Тимур ЛАНС

АРЮУН ТУНГАЛАГ ГЭРЭЛ

саашаа хураха, ажаллаха, алибаа юмээр һонирхохо хүсэлгүй болошожо магадгүй. Тиигээд лэ уһанай урасхал руу урдаһан зомгоһон шэнги, ажабайдалай долгиндо нэшүүлжэл ябаха...

Эндэ буряад арадайнгаа оюун ухаанай баялигта, ёһо заншалда, бурхан шажанай зүйлнүүдтэ хандаха шухала. Жэшэнь, бурхан шажанай һайн талан гэхэдэ, сэдхэл сэдэрлэхэ, муу муухайгаар ябахагүй, архи тамхинда дашуурхагүй, ондоо хүнэй амжалтада горьдохогүй, атаархахагүй гэхэ мэтын хургаалыг баримталхыг урьалдаг ха юм.

Гэхэтэй хамта хуралсалай номуудай дутадажа байхада, буряад хэлэндэ, уран зохёолдо үхибүүдыг яагаад хургалтайб, арад зонийнгоо аман үгын баялине, шэмэ шүүһыг яагаад ойлгуулалтайб? Илангаяа залуу багшанарай угаа хүндэ.

Имгэлтэ энэһээ боложо, Дулма-Цырен Кишиктиевна нон түрүүн "1-дэхи класста

хөөрөлдөһөн хэшээлнүүд" (буряад хэлэн дээрэ "Үзэгдэл" үзэхэһөө түрүүн ба үзэжэ байхадаа) гэһэн программа зохёожо захалаа. Урдань энэ программа туршалга болгон бэслүүлжэ эхилһэн хургуулида хэрэглэгдээ наа, шалгалта гаража, округой мүнөө бүхэ хургуулинуудта заагдаха болобо. Мүн баһа округто ородоггүй аад, буряад зоний олоороо ажаһуудаг нотагуудта энэ программа хэрэглэгдээ юм. Харин область дотор буряад зоний олоороо ажаһуудаг 96 нотаг тоологдодог.

Тиимэһээ эрдэм хуралсалай окружной таһаг хадаа багшанарай мэргэжэл

мэтын асуудалнууд программа соо тобойлогдоно. 1-2 дохи классай үхибүүд бээ баридат, өөрынгоошье, ондоошье хүнэй мэдэрэлыг ойлгодог болохо зэргэтэй.

1-4-дэхи классуудта "Ёһо заншал" гэһэн шэнэ предмет хадаа хүүгэдэй наһанай хэмжээндэ тааруулан, хүн түрэлтэнэй харилсаанда үндэһэлһэн хүмүүжэлэй хуури табиha, буряад арадайнгаа түүхын зүйлнүүдтэй, ёһо заншалтай танилсуулха зэргэтэй. Тиихэдэ арадайнгаа үндэһэн соёлой оршондо үхибүүд хүмүүжэхэ, олон онтохо, шүлэг, таабари, дуу мэдэдэг болохо

Энэ предметэй ашаар хүүгэдэй сэдхэл бодолыг зүбөөр хүмүүжүүлхэ арга олдохо. Мүн хүүгэдэй хэлэ баяжуулха, зохёохы ухаан бодолыг хүгжөөхэ, бээ даажа хураха хэрэгтэнь энэ предметэй аша туһа сэгнэһгүй байха юм.

Долоон хоногто энэ предметээр 1 хэшээл болодог байха. хуралсалай жэлэй туршада 34 час үгтэхэ зэргэтэй.

Бүлэг бүлэгөөрн халта хаража үзэбэл, нима Жэшэнь, IX бүлэг "Эхэ орон ба буряад нотагуудаар" гэжэ нэрэтэй. Бүхэ дээрэ 5 час үгтэнэ. Арслан Жамбалоний, Михаил Очировай, Цыденжап Цыритороний болон бусадэй зохёолнууд оруулагдаа.

"Омогорхонобди танай алдар нэрээр" гэжэ нэрлэгдэһэн X бүлэгтэ 10 час үгтэнхэй. Ага нотаһаа ургажа гараһан суута хүнүүд тухай энэ бүлэгтэ хэлэгдэнэ: Гомбожап Цыбиков, Цыбен Жамцарано, Базар Барадин, Лыксык Жабэ, насаран

болоо) хурагша Баира Баясхалановагай "Манай хүн" хүүшөөдэй" гэһэн рассказ, Хойто-Агын дунда хургуулиин 11-дэхи классай хурагша Баира Дугаржаповагай "Хабар" гэһэн шүлэг оруулан байна.

Уран зохёол программадаа оруулхадга, Дулма-Цырен Кишиктиевна темэ темээрн, түхэл түхэлөөрн илгэжа шадаа. Жэшэнь, буряад басиннууд үгаа һонин байна. И. А. Крыловойхиноошье дутуутүй. Уран бэлигтэньшье олон байшоо. Жэшэнь, Дульдаргын районной Зүдхэли хууриной Эржэн Будаевагай "Зүгүнүүд" гэжэ басиние анхармаар.

Тиихэдэ багшанарай зохёолнууд найруулганууд олоор хэрэглэгдээ. Б.Б. Намсарайн, Буряад Республикын Яруунын аймагай багша Д.Н. Халхаровай болон

бусадэй зохёолнууд программа соо хууриная олоо. Могойтын районной Уртын дунда хургуулиин буряад хэлэнэй, литературын багша Доржи-Ханда Цынгуевагай "Түрэл хэлэмнай" гэһэн оройдоол 12 муртэй шүлэг тон гүнзэгы удхатай. Энэ шүлэг сээжэдхээр үгтөө. "Юргэмсэ дэлхэй ба хүн" гэжэ нэрлэгдэһэн предметэй программыг Дулма-Цырен Кишиктиевна "Оршон тойронхи байгаали дэлхэйтэй танилсалга" гэжэ предметэй, мүн "Хүнийе шэнжэлгэ" гэжэ программын методическа дуралхалнуудта, эриэлтэнүүдтэ үндэһэлэн найруулаа юм.

Иймнүүд бүлэгүүдыг үзэлгэ хараалагданхай гэхэл "Оршон тойроноо мэдэжэ аба" (1-2-дохи классууд);

ХҮҮГЭД ХЭР АМАРБАБ?

Байгша зунай амаралтын барануудта Улаан-Үдэ хотын хургуулинуудай хүүгэд хэр зэргэ амарба гэшээ? Нийслэл хотын захиргаанай социальна хамгаалгын таһагай мэргэжэлтэдэй мэдэсэхээр, социальна хамгаалгын жасаһаа 119,3 миллион түхэрн, харин социальна страхованиин жасаһаа 309,8 миллион түхэрн хүүгэдэй амаралта эмхидхэлгэдэ һомологдоһон байна.

Улаан-Үдэ шадар ажалай болон амаралтын хоёр лагерь байгуулагдаа. Тэдэндэ гадна 20-дохи дунда хургуулиин, 1-дэхи хуралсалай-үйлсэдбэрийн комбинатай үндэһэ хуури дээрэ мүн лэ АТО-нууд хүдэлөө. Эндэ хамта дээрэ 4772 үхибүүд амарһан, ажаллаһан байгаа.

Бэээр нула хүүгэдэй тэнхээ гамир нэмэхэ, эдэб үбшэнһөө аргалха, хүдэржүүлхэ зорилготойгоор санаторийн шэглэлтэй 5 лагерь хүдэлөө. Тэндэ 510 хүбүүд, басагад амараа. Нийслэл хотын 200 шахуу хүүгэд Прибайкалийн аймагай Горьчинск курортдо, мүн Хүрбэ нотагай элүүржүүлгын лагерьта амарһан байна.

Манай корр.

ЗУНДАА хүүгэд согтой амарһан, нотагуудта ажаллаа, эхэ, эсэгэдэ тусам ажалай дүй олоһон байна. 30 гаран лагерьнуудта аман хүсэ шадалаа нэмэжэ.

Эрдэм хуралсалай болон Хүн гэгдэ социальна таһаг хамгаалгын министрствнүүд хургуулинуудай ба ухаанай зургаанууд, залууч хэрэгүүдэй, аянш физкультура ба спорт талаар гүрэнэй "Салют" хураглалдай спринг үнгэргэбэ.

Сибирийн түрэр "Локомотив" лагерь амарһан хүбүүд минни-футбол тенисээр, ари таталгаар түрү эзэлжэ, команда илалта туйлаа.

ЗУРАГ АЗУУ командын гэгшүү М. ШАНТАКОВ

ТЕАТРНУУДАЙ ФЕСТИВАЛЬ ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

Август барын 14-нөө эхилээд 19 болотор алдарт далайн эрьедэх "Байгал" гэжэ турбазада "Театральная осень на Байкале" гэхэн региональна (Сибирийн ба Зүүн Сибирийн) хайн дуранай драматическа коллективүүдэй, арадай театруудай фестиваль үнгэргэгдэбэ.

Энэ фестивальда Омско, Новосибирскэ, Кемеровскэ, Эрхүүгэй областынуудхаа, Алтайхаа, манай Буряад Республикахаа хамта дээрээ 9 коллектив уран бэлигээ харуулба.

Фестивальда ерэнэн коллективүүд тон шадабаритай, нютаг соогоо илгархан байгаа гэжэ ойлгосотой ха юм.

Эдэ юэнэн коллективүүдэй харуулан жүжгүүд, найруулжа табиһан режиссёрнууд өөрын маягтайшье наа, жүжгүүдээрээ ухаан бодол түрүүлхэ, ханаань тэгшлэхэ, хүндэ досоохи арюун бодолын хэргээхэ, шэнэ найдал батажуулха гэжэ оролдоһонийн хайшаагдахаар байна. Тийгээд энэ хэрэгээ хэр хайнаар, тодоор харуулжа шадааб гэжэ хураа наа, яһала удаан хөөрэлдөөн болоно ааб даа.

Юуб гэхэдэ, жаахан тайзан дээрэ режиссёрой бүхы наһанан юумээ бултынь бээлүүлжэ гаргах гэжэ бэрхэтэй байгаа. Тийбэшье коллективүүд арга шадалаа, өөрынгөө бэлиг шадабарн харуулхадаа, жүжгөөрөө хэлэхэ гэхэн гол зорилгоёо зариманиин хүсэд бээлүүлжэ шадаагүй, нүгөөдүүлнэ дунда зэргээр, харин нэгэ зариманиин ехэ хайнаар гүйсэдхэжэ шадаа.

Эрхим коллективүүдэй тоодо манай Буряад Республикын Захаамин хотын арадай театр оробо. Тэрэ театр фестивалда Ф. Буяковой "Выходили бабки замуж" гэхэн шог зугаата жүжэг харуулжа, онсо илгарба. Энэ театр үннэй дүй дүршлэтэй болоһон, артист бүхэн роллингоо образууды тодо элээр харуулан, нэгэ утаһанда үлхэгдэһон һубһад шэнги зохид холбоотойгоор наадажа шадаһан байна.

Режиссёрын (Галина Цыбикова) актёрнууды наадаһан юмнуудтань тааруулжа олоод, жүжгэй гол үхэ зүбөөр ойдгуулжа үгөө гэжэ хараһаар мэдэхээр байна. Энэ жүжгэтэ 6 хүн наадаһан. Абдулла үбгэн - В. Тугаринов, колхозой түрүүлэгшэ

В. Благушин, тийгээд дүрбэн эхэнэр (наһажаал эхэнэрүүд). Энэ дүрбэн эхэнэр хадаа дайнай үедэ нүхэдөө алдһан Васёна (Г. Семейкина), Полина (Н. Антипова), Иваниха (В. Усольцева), Авдотья (А. Благушина), мундайнай һүүлээршье гэр бүлэгүй, түрэл гаралшьегүй, гансаардаһан, ажабайдалай хүндэ хүнэрэ, сэдхэлэйнгээ үй гашуудалы, сээжлэйнгээ "хара шулуун" хүндые, нодонэйнгөө нлболоһо гарган, хамаг юумээ хубаалдажа, зоболонгоороо золгосолдожо, хамта нэгэ гэр соо бэе бээдэ туһалжа, арга шадалаараа байгашье наа, үншэн хабһанайнгаа оёорто өөр өөрынгөө

уурхайтай, ямар нэгэн дүнгэхэ тулга нүхэртэй болоһойбди гэжэ наһан байдагынь энэ дүрбэн хамгадай зөөлэн хөөрэлдөөн сооһонь лаб таагдан байтарнь, колхозой түрүүлэгшэ (В. Благушин) башир яһанай Абдулла үбгэнийе колхозойнгоо кузнец болгохо ханаатай хамтын гэртэ хонуулхаяа асарна.

Эндэхээ эхилжэ, дүрбэн хамгадай досоонь энэ бэрхэ үбгэнтэй хамтаржа, ажабайдалай, сэдхэлэйнгээ хүндэ хүнэрэ хүнгэдхэхэ гэхэн нюуса эрмэлзэл түрэнэ. Энэ эрмэлзэлэ жүжгэй гэрйонуд хуу өөр өөрынхээрээ ехэ һониноор харуулна.

Васёна мэхэ гаргангүй, сэхэ руунь хэлэжэ, шуран солбоноор Абдулла үбгэндэ хадамда гараха болоно. Харин тийхэдэнь Полина өөрыгөө ехэ зохидоор харуулжа, үбгэмни шиний нүхэр, танил байһан, тиймэ тула би шиний хажууда үбгөө наһан, шамтай хүгшэрһэн наһаа үнгэргэхымни зүбшөөгш гэжэ Абдуллагай зүрхэ хайлуулжа, баһа наһаһанаа дүүргэжэ шадаһа.

Иигэжэ хоёр хүгшэдэй хадамда гараха болоһо, "би юунһээ дортообиб" гэхэндэл, Авдотья хүгшэн шүдэгүй шалшараншье наа, унтарихаа гансал газар гарахаяа бодогшье наа, Абдулла үбгэнтэй үйлэ боложо өөртэйнь үлэхэдөө, "залуу" болоһоноо, зохидоор баһа харуулжа шадаһа.

Иимэ хүлгөөтэй һонин ушарай боложо байхада, Иваниха эдэ гурбан хамгадай дииндхэгүйб гэхэндэл, урданһаа хойшо бригадир ябаһан, энэ гэрэй комендант байһандаа эрид шангаар ноёрхожо, нимгэн сэдхэлтэй, наһаараа батаганаашье алаагүй Абдуллае "хазаарлажа" шадаһа. Иигэжэ дүрбэн хамгад Абдуллаа хадамда гараха болоно.

Захаамин театрай артистнар рольнуудаа гүнзэггөөр, үнэн зүрхэнһөө наадажа, адли бэшэ дүрэ образууды харуулаа.

Абдулла (В. Тугаринов) юундэ иимэ олон хамгадай болоһон гэжэ тааха болоо наа, иигэжэ хэлэхээр. Абдулла хайхан саган наһаатай, бурхан шажанда мүргэдэг, хүндэ муу юумэ хэхэ ёһогүй гэхэн хургаалтай һэн тула, хүндэ арсажа шадахагүй байһанаа баһал үнэншэмөөр харуулжа, юундэ дүрбэн хамгадай болоһоноо тайлбарилжа үгэнэ.

Колхозой түрүүлэгшэ ехэ үгэтэйшье бэшэ наа, нэгэ утаһанда үлхөөтэй һубһан шэнги ансамбльһаа илгарнагүй.

Иигэжэ Захаамин арадай "Выходили бабки замуж" гэхэн комеди табижа, жүжэг харагшадые эльгэнэйнь эгшээр энеэлгэжэ, хауун альга ташалганда хүртэжэ, харагшадта удаан наһагдан байханы лабтай.

Зүжэг найруулан табигша Г. Цыбикова дуунууды, жүжгэмьнь тон зүбөөр тааруулаа. Мүн зүжэгэй гол үхынь тодоор харуулхын тулада режиссёрско аргууды бултынь хэрэглэ гэхэдэ болохо.

Захаамин арадай театрта саашанхи ажалдань амжалта хүсөөд, "наһантнай һануужаг, наһан хойноо шадуужаг" гэжэ үресе!

Амар ЖИГМИТОВ,
фестивальда хабаадагша.

Редакцида ерэнэн бэшэгүүдхээ

БАЯР ХҮРГЭНЭБДИ

Республикын газетын хуудануудта гуйлтын, баярай янзын бэшэгүүд толилогдог. Манай гэр бүлэ баһал газет бэшэхэ гэжэ түрүүшынхисэ шийдэбэ.

Июнь наһада манай эгээл хүндэтэ ажы, хүгшэн ажы Г. Гончиковна Бадмацыренова 80 гаража ябатараа, наһа бараа. Бүхы наһаараа олон газарта хүдэлһэн юм. Ой соо модо бэлдэ тогоо баридаг, адууһа малаа харадаг, ходоол сүлөөгүй ажаһын ябаһан даа. Наһанайнгаа амаралтада гарахын урда тээ комп. хүдэлөө һэн. Мүнөө гэрэнэ Хэжэнтын гэр байрын-коммуна ажахын үйлдэбэрийн управлени гэжэ нэрэтэй болонхой.

Бүхы хүдөөгэй ажахын, промышленна предприятитү ажабайдалда адли, Хэжэнтын управлени баһал хүндэ байһа оронхой, гэхэшье олон жэлдэ хүдэлһэн ветерануудаа мартэһа. Хайндэр бүхэндэ Хэжэнтын управленин түлөөлэгшэ гэрэнэ ерэжэ, наһатайшуулхаяа уулзадаг, амаршалдаг, бэлэг-барюуддаг заншалтай юм.

Агууехэ Илалтын 50 жэлэй ойдо манай хүгшэн эжымна амаршалжа, управленин хүдэлмэрилэгшэд Бальжиница Аюржанаева ерээ бэлэй. Термос, дулаан пулаад, амтатый комп. печени бэлэглэхэдэнь, хүгшэн эжымнай, бидэшье ехэтэ баярлаһа.

Хайрата эжынгээ, хүгшэн эжынгээ наһа бараһан хойно, Бадмаевтанай бүлэ, захяань дүүргэхэ хүсэлтэйбди. Хэжэн аймагай гэр байрын-коммунальна ажахын үйлдэбэрийн управлени хүтэлбэрилэгшэ В. Ямпиллова, ажалшадтань - Бальжиница Ситниковада, Аюржанаевада, бусад хүдэлмэрилэгшэдтэ бай хүргэнэбди.

Найхан наһаагаараа, буянтай хэрэгээрээ олон хүнэй сэдхэл баясуулжа ябаһантнай хайн даа!

Бүхы гэр бүлынгөө зүрх
Н. БАДМАЕВ

Нийслэлэй Димитровэй нэрэмжэтэ үйлсэдэ түбхинһэн Залуушуулай театр-студитай зэргэлээд шахуу оршодог МВБ-гэй клубта 180 хүнэй нэгэ доро кино хараха виде-салон бии юм.

ҮДЭРЭЙ 2 САГНАА

Эндэ байгша оной августын 28-наа, долоон хоногой туршада, милитарис Японие илаһаар 50 жэлэй ойдо зориулагдажа, Эсэгэ ороһоо хамгаалхын Агууехэ дайн тухай фильмууд харуулагдаһа. Жэшэнь, августын 28-да "А зори здесь тихие...", августын 29-дэ - "В бой идут одни "старики", августын 30-да "Совещание с небес", сентябриин 1-дэ - "Список Шиндлера" гэхэ мэтын олонго мэдэжэ фильмууд дурадахадаа. Билэдэй сэн гэхэдэ, ехэ зойой - 1000 түхэригтэ, хүүгэдэй - 500 түхэригтэ. Япон проекционно түхээрэлгэ тодхоотой видео-салонной зал 2x2 метрэй хэмжээнэй сагаан экрантай юм.

МВБ-гэй клубта хүүгэдтэйгээ ерэжэ, һонин кино харахаар уригдаа. Сеанс үдэрэй 2 сагнаа эхилнэ.

Манай корр.

Дэлхэй дээрэ элдэб ушарнууд болоно

ТЕГЕРАН. 16 наһатай Лейла хадамда гараха гэжэ түрэлхидын, эхэ эсэгэн хой наааб даа. Иимэ юуны болохо, эдир басаган 18 наһатай хүбүүгээ дууджа, бү түрэлхидынмни үгы хэе гэрлэг дурадал оруулба. Иимэ үгсэһэн тэдэнэр 11 наһатай хүбүүнь, 12 наһатай басагынь алажа, басаганай эхэ түмэрөөр амияа табиһа сохижо, энэнь багадаа, "Сад гэжэ банкда хүдэлдэг эсэгэнь алаба. Гороной хадаа үлхэ бөөнүүдынь гартань булажархөөд, тэдэнэй болоһон тухай полиция дуулдаг юм ха. 36 час үнэрлэ хойно Лейла Занджирлан дахь полицида ерэжэ, зэбүүрээ муухай зэрлиг ааша гаргаһа тухайгаа сэхэ мэдэрээ. Энэ үлхэ Неджефабад хотодо болоо.

КАИР. Египедэй "Египет" гэжэ авиакомпаниин самолёт лётчик нэгэ пассажиртэ һуулахаая таһа арсаба. Ушар гэхэдэ, 25 наһатай эфип. Марс Массарите эхэнэрэй АИ зурагууд нютагай газеттү үдэр бүхэндэ шахуу гэхэ гаргагдажа, тэрэнэй СПИД үбшлэлэн тухай мэдээлэ байгаа. Иигэжэ тус рейс самолётдой пассажиртэ тэрэниие танижа, сүт шидэ арсаһан тухайгаа лётчик дуулгаа. Нютагай засагаар Эфиопиин авиакомпани рейсээр Адис-Абеба Марс Массарите гэгшье эльгээхэ шийдхэбэри абаба.

АЛЖИР. Нийслэл хотодо километрэй зайд оршодог Буфарик хотодо табан ислам гурим сахигшадһаа тэрэнь ябаһаар өөһэдэньгөө бонд тэлһэршоо. Тэдэнэр мэдэ ябаһаар ойломторгүй тэлһэр түхээрэлгэ дайражарһа байгаа. Хажуугаарнь ябаһан арбан хүн хүндөөр шархатаа гэрнүүд һандараа.

ДЕЛИ. Уласхооронго экспедициин 5 альпинист хоёр шерп Пакистаны Каракорум гэжэ эгзэн орёл ууда гатаха гэжэ наһа бараа. Найма мянган үндэртэ гараад ябатарь гэгшын наххи шуурган хүдэл нэгэ үлхөөндэ ябаһа альпинисты шэдэжэрхөө.

(ИТАР-ТАСС)

Харилсаан улам шахардуу болобо

ТОКИО. Тайвань шэнэ ракетнүүды Хитадта дүтэ табижа, хоёр ороной гиимэшье эбтэй бэшэ харилсаа бүри шахардуу болгобо гэжэ "Санкэй Симбун" гэжэ япон газетэ мэдээснэ.

Хитадай Фуцзянь провинци шадарай Дун'инь олтирог дээрэ "Сюнфун" гэжэ шэнэ ракетнүүд табигдажа, хүршэнэртэ ехэ түбэгтэй байдал ушаруулба. Иимэ ракетнүүд хэдэн жэлэй саада тээ бүтээгдэжэ эхилээ һэн. Аяар 170 километр холо бууджа шадаха иимэ ракетын аюул ехэ. Хитадай Фуцзянь гэжэ провинциин хойто зүгтэй бүхы районууд Тайваниин мэдэлдэ орожо магадгүй. Иигэжэ Хитадай зүгһөө олтирог дээрэ десант буулгаха арга хаагдаба. Хэрбээ ракетнүүдэй табигдаагүй наа, нимэрхүү ушар дайралдахадаашье болохо байгаа гэжэ сэрэгэй экспертиүүд тоолоно.

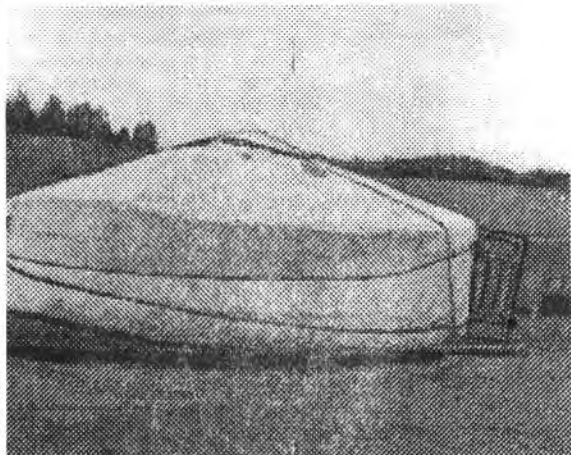
Шэнэ ракетнүүд ганса Дун'инь олтирог дээрэ бэшэ, мүн хэдэн ондоошье олтирогууд дээрэ табигданхай. Иигэжэ хоёр ороной харилсаан мүнөө үедэ улам шахардуу болобо.

(ИТАР-ТАСС)

Хори, Хэжэнгэ, Ярууна руу зурыһан харгыгаар ябагшадай зуурандаа хоол бариха зохидхон кухни харгын хадаа бии юм. Энэ кухни Ташалан, Нарин гэхэн тосхонуудай хоорондо нээгдэһэн байна. Эдэе хоолой энэ кухниие Б-Х. Ш. Цыбикдоржиева байгуулаа юм.

Харгыда ябаһан хүн зониие эдээлүүдэг болоо наа, яаха юм гэхэн асуудал XX партсездын нэрэмжэтэ колхозой правлениин түрүүлэгшэ Ю.

ХАРГЫДА ЯБАГШАДА ЗОХИД

Г. Зариновтай хөөрэлдэжэ, иимэ кухни нээгээбди, гэжэ Б-Х. Цыбикдоржиева хөөрөнэ.

Эндэ шүлэн, бууза, пирожки, хүтэй сай, хилээмэн хямда сэнгээр наймаалагдана. Тогооһон Ц. Г. Цыремпилова, тэрэнэй туһалагшад Баяр Тушинов, Аюна Балсанова гэгшэд амтатайхан эдээгээр аян замда ябагшадые хүндэлнэ.

- Мяха хаанаһаа абанабта? - гэжэ эдэнэрхээ асуухада:

- Колхозһоо абанабди. Асарһан малаа эндэе, газаагаа гаргаад, эдээ бэлдэнэбди. Ондоо тээ малаа алаад асархада, мяхан муудахаая наһадаг. Гэдэхэ дотороор амтатай эдээ бэлдээд, харгыда ябагшадые эдээлүүлэбди, - гэжэ Баяр Тушинов хөөрөнэ.

Эдээ бэлдэдэг байрын газарта һэеы гэр табигдаһан байна. Наяар энэ гэр соо хүн зон орожо, эдээ хоол бариха юм.

Л. ВИЛЬМОВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: тогооһон Аюна Балсанова; һэеы гэр.

М. ЛАВРЕНТЬЕВЭЙ фото.

4. ПОНЕДЕЛЬНИК.

ОРТВ

7.00 Телеуtro.
10.00 Новости.
10.20 Тропиканка.
11.10 Поле чудес.
12.00 Человек и закон.
12.25 Телемемуары.
13.00 Новости.
13.20 В эфире ГТРК "Мир".
14.00 Владимир Высоцкий в телесериале "Место встречи изменить нельзя" 1 серия.
15.05 Мультфильм.
16.20 Иванов, Петров, Сидоров...
16.00 Новости.
16.20 Семейный спорт.
17.00 Отверженные.
17.25 Звездный час.
18.00 Шпаргалка.
18.05 Элен и ребята.
19.00 Тет-а-тет.
19.00 Новости.
19.20 Тропиканка.
19.40 Час пик.
19.55 Угадай мелодию.
20.00 Мы.
20.45 Спокойной ночи, малыши!
21.00 Время.
21.25 Встреча с А.И. Солженицыным.
22.10 Гиганты Второй Мировой. 4 серия заключительная.
22.35 Футбольное обозрение.
23.30 Загадки истории.
23.10 Время (до 01.30).

Россия

10.00 Вести.
10.25 Звезды говорят.
11.30 Ритмика.
11.45 Требуется, требуются...
12.55 Антракт.
13.00 Мульти-пульти.
13.30 Телегазета.
13.35 Братья Третьяковы.
13.55 Антракт.
14.00 Новая линия.
14.15 Милицейская хроника.
14.25 Печная жизнь.
15.00 Вести.
15.20 Делеша (до 13.00).

Бурятское телевидение

10.00 Фильм-сказка "Волшебная лампа Аладина".
10.25 Тележурнал "Селенга".
10.30 Байкал.
10.35 Курьер.
10.40 Коктейль.
10.45 Канал "Лад".
10.50 Встреча. Лауреат международных конкурсов балета Денис Муруев.
11.00 Родники. Французское рондо.
11.45 Байгал.

Россия

10.00 Вести.
10.25 Детектив по понедельникам "Обыкновенный удар" Часть 2-ая.
11.30 Река времени.
12.35 Репортер.
12.50 Автомиг.
13.00 Момент истины.
13.50 Антракт.
14.00 Вести.
14.25 Берлин, Александрплатц. 3 серия (до 01.40).

III канал "Бурятия"

Программа передач.

Россия

17.05 Детские новости.
17.20 Праздник каждый день.
17.30 Чья сторона?
17.35 Чья сторона?
18.00 Вести.
18.05 Новая линия.
18.20 Мультфильмы.
18.45 Россия. Объяснение в любви. Фильм 18-ый.
19.15 Дальний Восток.
19.45 Я-лидер.
20.10 Вас пригласит фирма "Савва".
20.25 Своя игра.

Бурятия

21.00 Мультфильм.
21.20 ТВ-3.
21.30 Авооська.
21.40 Если у вас есть собака.
22.10 Маски-шоу.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

Сентябриин 4-нөө 10 болотор

21.30 Авооська.
21.40 Мунхэ зула.
22.25 Боевик "Мазэстро вор".

5. ВТОРНИК.

ОРТВ

7.00 Телеуtro.
10.00 Новости.
10.20 Тропиканка.
11.10 Мы.
11.50 Смехопанорама.
12.35 Огород круглый год.
13.00 Новости.
13.20 В эфире ГТРК "Мир".
14.00 "Место встречи изменить нельзя". 2 серия.
15.10 Мультфильм.
15.20 Иванов, Петров, Сидоров...
16.00 Новости.
16.20 Футбольное обозрение.
17.00 Посмотри, послушай.
17.30 Квартет "Веселая компания".
17.40 Между нами, девочками.
18.00 Очень короткие новости.
18.05 Элен и ребята.
18.30 Джем.
19.00 Новости.
19.20 Тропиканка.
20.10 Час пик.
20.35 Угадай мелодию.
21.00 Тема.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.55 Из первых рук.
23.10 Нонна Мордюкова и Михаил Ульянов в фильме "Простая история".
00.45 Версии.
01.00 Кабаре "Все звезды".
01.45 Время (до 02.05).

Россия

9.00 Вести.
9.25 Звезды говорят.
9.30 Ритмика.
9.45 Требуется, требуются...
9.50 Мультфильм.
10.15 Антракт.
10.25 Арсений Тарковский.
10.50 Милицейская хроника.
11.00 Вести.
11.30 Телегазета. (до 11.35).

Бурятское телевидение

17.30 Мультфильм.
17.55 Поёт Аюша Данзанов. Второе отделение.
18.55 Байкал.
19.10 Курьер.
19.25 Коктейль.
19.40 К-50-летию Победы. Программа "Память".
20.10 Поговорим. Принимают участие Доржо-Дид-Хамбо лама.
20.45 Байгал.

Россия

21.00 Вести.
21.25 Подробности.
21.35 Никто не забыт.
21.40 Художественный фильм "Приглашение" (Швейцария).
23.35 Танцэкспресс.
23.50 Река времени.
24.00 Вести.
00.25 Автомиг.
00.30 Берлин, Александрплатц. 4 серия.
01.35 Экран криминальных сообщений (до 01.55).

III канал "Бурятия"

Программа передач.

Россия

17.05 Кинофестиваль в "Артеке".
17.50 Месяцеслов.
18.00 Вести.
18.05 Новая линия.

18.20 Мультфильм.
18.50 Теледебаты.
19.40 Новая линия.
20.10 Л-клуб.

Бурятия

21.00 Мультфильм.
21.20 ТВ-3.
21.30 Авооська.
21.40 Если у вас есть собака.
22.10 Маски-шоу.

6. СРЕДА.

ОРТВ

7.00 Телеуtro.
10.00 Новости.
10.20 Тропиканка.
11.10 Тема.
11.50 В мире животных.
12.35 Пойми меня.
13.00 Новости.
13.20 В эфире ГТРК "Мир".
14.00 "Место встречи изменить нельзя". 3 серия.
15.05 Мультфильм.
15.20 Иванов, Петров, Сидоров...
16.00 Новости.
16.20 Семейный спорт.
17.00 Домисолька.
17.20 Как то раз.
17.30 От чего и почему?
18.00 Шпаргалка.
18.05 Элен и ребята.
18.50 Тин-тоник.
19.00 Новости.
19.20 Тропиканка.
20.10 Час пик.
20.35 Угадай мелодию.
21.00 Песня-95.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.55 Жан Поль Бельмондо в фильме "Уик-энд в Зюдкоте" (Франция).
01.10 Версии.
01.30 Магик-шоу.
02.00 Время (до 02.20).

Россия

9.00 Вести.
9.20 Звезды говорят.
9.25 Ритмика.
9.40 Требуется, требуются...
9.45 XX век в кадре и за кадром.
10.50 Санта-Барбара.
11.40 Крестьянский вопрос.

12.00 Вести.
12.30 Милицейская хроника.
12.40 Телегазета.
12.45 Ключевой момент.
12.55 Российское бюро путешествий (до 13.40).

Бурятское телевидение.

17.30 Мультфильм.
18.20 Яаралтай харгы.
19.05 Байкал.
19.15 Курьер.
19.30 Коктейль.
19.45 Толи.
20.15 "Ракурс" представляет "Сартулы" (Кто мы?). Жили-были.
20.45 Байгал.

Россия

21.00 Вести.
21.25 Подробности.
21.35 Санта-Барбара.
22.30 Домини Михаила Боярского.
23.05 Тихий дом.
24.00 Вести.
00.20 Река времени.
00.30 Автомиг.
00.35 Короткометражные художественные фильмы "Здесь кто-то был" и "Вальтер и Амалия" (до 01.50).

III канал "Бурятия"

Программа передач.

Россия

17.05 Детские новости.
17.20 Праздник каждый день.
17.30 Чья сторона?
18.00 Вести.
18.05 Новая линия.
18.20 Мультфильмы.
18.45 Россия. Объяснение в любви. Фильм 18-ый.
19.15 Дальний Восток.
19.45 Я-лидер.
20.10 Вас пригласит фирма "Савва".
20.25 Своя игра.

Бурятия

21.00 Мультфильм.
21.20 ТВ-3.
21.30 Авооська.
21.40 Детектив "Клещ" (1 и 2 серии).

7. ЧЕТВЕРГ.

ОРТВ

7.00 Телеуtro.
10.00 Новости.
10.20 Тропиканка.
11.10 Песня-95.
11.50 Клуб путешественников.
12.35 Пойми меня.
13.00 Новости.
13.20 В эфире ГТРК "Мир".
14.00 "Место встречи изменить нельзя". 4 серия.
15.20 Иванов, Петров, Сидоров...
16.00 Новости.
16.20 Семейный спорт.
17.00 Мультитролли.
17.20 На балу у Золушки.
17.40 Волшебный мир.
18.00 Очень короткие новости.
18.05 Элен и ребята.
18.30 До 16 и старше...
19.00 Новости.
19.20 Тропиканка.
20.10 Час пик.
20.35 В мире джаза.
21.00 Русский француз. Авторская программа Э.Рязанова.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.55 Москва. Кремль.
23.15 Футбол. Отборочный матч Чемпионата Европы. Сборная Фарерских островов-Сборная России. В перерыве 00.05 Версии.
01.20 Время (до 01.40).

Россия

9.00 Вести.
9.25 Звезды говорят.
9.30 Ритмика.
9.45 Требуется, требуются...
9.50 От нашего корреспондента.
10.05 Мультфильм.
10.30 Антракт.
10.35 Санта-Барбара.
11.25 Поет Елена Образцова.
11.40 Крестьянский вопрос.
12.00 Вести.
12.30 Телегазета.
13.35 Сталинградские мадонны. (до 13.40).

Бурятское телевидение

17.30 Мультфильм.
17.45 Сагай хурдэ.
18.20 Байкал.
18.30 Курьер.
18.45 Коктейль.
Видеоканал "Спектр"
19.00 Есть ли будущее у наших детей? В передаче принимают участие Первый зам.министра образования Р.Ф. В.А. Болотов и министр образования РБ С.Д. Намсараев.
19.45 Ни хлебом единым...
20.00 Майдариин Хурал Эгэтын

дасанда.
20.45 Байгал.

Россия

21.00 Вести.
21.25 Подробности.
21.35 Никто не забыт.
21.40 Санта-Барбара.
22.30 По-русски.
23.05 Чрезвычайный канал.
24.00 Вести.
00.25 Река времени.
00.30 Автомиг.
00.35 Экран криминальных сообщений.
00.50 Волшебный мир балета (до 01.45).

III канал "Бурятия"

Программа передач.

Россия

17.05 Детские новости.
17.20 Праздник каждый день.
17.30 Полчаса на чудеса.
18.00 Вести.
18.05 Новая линия.
18.20 Мультфильм.
18.45 Ваше право.
19.05 Новая линия.
19.35 Наш сад.
20.05 На политическом олимпе.

Бурятия

21.00 Мультфильм.
21.20 ТВ-3.
21.30 Авооська.
21.40 Телевизионная приемная.
22.05 Кинокомедия "Последнее дело Вареного".

8. ПЯТНИЦА.

ОРТВ

7.00 Телеуtro.
10.00 Новости.
10.20 Тропиканка.
11.10 Русский француз.
11.50 Праздники детства.
12.35 Пойми меня.
13.00 Новости.
13.20 В эфире ГТРК "Мир".
14.00 "Место встречи изменить нельзя". 5 серия.
15.25 Иванов, Петров, Сидоров...
16.00 Новости.
16.20 Семейный спорт.
17.00 Белый Клык.
17.25 Созвездие Орфея.
17.35 Новая реальность.
18.00 Шпаргалка.
18.05 Рок-урок.
19.00 Новости.
19.20 Тропиканка.

20.10 Дикое поле.
20.25 Человек и закон.
20.55 Поле чудес.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.55 Анатолий Папанов и Андрей Миронов в телесериале "12 стульев" 1 серия.
00.10 Версии.
00.30 Взгляд.
01.25 Муз-обоз.
02.05 Время (до 02.25).

Россия

9.00 Вести.
9.25 Звезды говорят.
9.30 Ритмика.
9.45 Требуется, требуются...
9.50 Ключевой момент.
10.00 Мультфильм.
10.25 Санта-Барбара.
11.15 Милицейская хроника.
11.25 Торговый дом.
11.40 Крестьянский вопрос.
12.00 Вести.
12.30 Ваше право.
12.45 Момент истины (до 13.30).

Бурятское телевидение.

17.30 Фильм-сказка "Старик Хатабыч".
18.45 Буряад орон.
19.30 Курьер.
19.45 Коктейль.
20.00 Панорама Бурятии.
20.45 Криминальная хроника.

РАДИО

Сентябриин 4-нөө 10 болотор

4. ПОНЕДЕЛЬНИК

12. "АНОНС". Радиообозрение текущей недели.
12.22 "ЗЕМЛЯ РОДНАЯ". Радиожурнал.
14.5 - 7.00 ИНФОРМАЦИЯ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА.
17.22 "ГОВОРЯТ РАДИОСТУДИЯ "УЛАН-УДЭ".
17.40 - 8.00 - "ПРИРОДА И МЫ". Передача первая (повтор).
19.22 - 19.52 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (выпуск на бур. и рус. яз.).

5. вторник

12. РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (выпуск на бур. и рус. яз.).
14.0 - ОБЗОР РЕСПУБЛИКАНСКИХ ГАЗЕТ.
14.5 - 7.00 - ИНФОРМАЦИЯ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА.
17.22 - "ШАНС". Музыкальный выпуск программы.
17.47 - 8.10 - "ШКОЛА: РАЗГОВОР НА АКТУАЛЬНУЮ ТЕМУ". Беседа с начальником отдела народного

образования Селенгинского района Н.Ж. Санжиевым.
19.22 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (выпуск на рус. и бур. языках).
19.52 - 20.07 - "РОДНИЧКИ". Передача для детей.
6.12 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (выпуск на рус. и бур. языках).
6.40 - ОБЗОР РЕСПУБЛИКАНСКИХ ГАЗЕТ.
6.45 - 7.00 - ИНФОРМАЦИЯ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА.
7.22 - Программа "РЕЗОНАНС". Повтор передачи "Это в сердце было моим".
7.47 - 8.00 - УТРЕННИЙ КОНЦЕРТ.
12.10 - 13.00 - ПЕРЕДАЧА МУЗЫКАЛЬНОЙ РЕДАКЦИИ.
19.22 - 19.52 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (выпуск на бур. и рус. языках).

6, среда

6.12 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (выпуск на рус. и бур. языках).
6.40 - ОБЗОР РЕСПУБЛИКАНСКИХ ГАЗЕТ.
6.45 - 7.00 - ИНФОРМАЦИЯ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА.
7.22 - "ШАНС". Музыкальный выпуск программы.
7.47 - 8.10 - "ШКОЛА: РАЗГОВОР НА АКТУАЛЬНУЮ ТЕМУ". Беседа с начальником отдела народного

образования Селенгинского района Н.Ж. Санжиевым.
19.22 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (выпуск на рус. и бур. языках).
19.52 - 20.07 - "РОДНИЧКИ". Передача для детей.
6.12 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (выпуск на рус. и бур. языках).
6.40 - ОБЗОР РЕСПУБЛИКАНСКИХ ГАЗЕТ.
6.45 - 7.00 - ИНФОРМАЦИЯ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА.
7.22 - Программа "РЕЗОНАНС". Повтор передачи "Это в сердце было моим".
7.47 - 8.00 - УТРЕННИЙ КОНЦЕРТ.
12.10 - 13.00 - ПЕРЕДАЧА МУЗЫКАЛЬНОЙ РЕДАКЦИИ.
19.22 - 19.52 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (выпуск на бур. и рус. языках).

7, четверг

6.12 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (выпуск на рус. и бур. языках).
6.40 - ОБЗОР РЕСПУБЛИКАНСКИХ ГАЗЕТ.
6.45 - 7.00 - ИНФОРМАЦИЯ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА.
7.22 - Программа "РЕЗОНАНС". Повтор передачи "Это в сердце было моим".
7.47 - 8.00 - УТРЕННИЙ КОНЦЕРТ.
12.10 - 13.00 - ПЕРЕДАЧА МУЗЫКАЛЬНОЙ РЕДАКЦИИ.
19.22 - 19.52 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (выпуск на бур. и рус. языках).

8, пятница

6.12 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (выпуск на рус. и бур. языках).
6.40 - ОБЗОР РЕСПУБЛИКАНСКИХ ГАЗЕТ.
6.45 - 7.00 - ИНФОРМАЦИЯ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА.
7.22 - "БУРЯТИЯ В УСЛОВИЯХ РЫНКА".
7.45 - 8.10 - "ТООНТО НЮТАГ". Передача о социальных проблемах села (на бур. языке).
12.00 - 13.00 - Музыкальная программа "ЧАС ВАШЕГО ПИСЬМА".
19.02 - 19.52 - "ВЧЕРА. СЕГОДНЯ. ЗАВТРА". Информационная программа.

9, суббота

6.12 - "СЕЛЬСКИЕ ЗАБОТЫ".
6.40 - ОБЗОР РЕСПУБЛИКАНСКИХ ГАЗЕТ.
6.45 - 7.00 - ИНФОРМАЦИЯ,

ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА.
7.22 - "МЕСТНОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ: КАКИМ ЕМУ БЫТЬ?" Беседа с главой Иволгинской сельской администрации А.К. Балалаевым.
7.45 - 8.00 - "РАДИОБИБЛИОТЕКА". Новые стихи Ч. Гуреева (на бур. яз.).
8.10 - 9.00 - Информационная программа "ВЧЕРА, СЕГОДНЯ, ЗАВТРА".
19.01 - 19.59 - "СТЕПНЫЕ МЕЛОДИИ". Радиожурнал.

10, воскресенье

7.22 - ИНФОРМАЦИЯ, ОБЪЯВЛЕНИЯ.
7.30 - 8.00 - "ЗА ЧАШКОЙ ЧАЯ". Юмористическая передача.
8.10 - 9.00 - ЛИТЕРАТУРНО-ХУДОЖЕСТВЕННАЯ ПРОГРАММА "АПТАРГАН".
9.10 - 10.00 - ШКОЛЬНЫЙ КАНАЛ: репортаж из школы-интерната №2 города Улан-Удэ; "Эдиршүүл".

ТЕЛЕВИДЕНИ

Россия

21.00 Вести.
21.25 Подробности.
21.35 Санта-Барбара.
22.30 Нос. Юмористическая программа.
23.05 К-2 представляет.
24.00 Вести.
00.25 Река времени.
00.30 Автомиг.
00.35 Художественный фильм "Неоткрытая страна". (Франция-Италия-Австралия-Германия) (до 02.15).

III канал "Бурятия"

17.00 Программа передач.

Россия

17.05 Детские новости.
17.20 Праздник каждый день.
17.30 Кенгуру.
17.50 Месяцеслов.
18.00 Вести.
18.05 Новая линия.
18.20 Дисней по-пятницам.
19.15 Мульти-пульти.
19.25 Телегазета.
19.30 Новая линия.
20.00 Антракт.
20.10 Киношок-95.

Бурятия

21.00 Мультфильм.
21.20 ТВ-3.
21.30 Авоська.
21.40 Санитарный вестник.
22.05 Юридическая азбука.
22.20 Кинокомедия "Сысное бюро" Феликс.

9. СУББОТА.

ОРТВ

8.30 Телеутро.
9.45 Слово ластыря.
10.00 Версии.
10.20 Зов Джунглей.
10.50 Секреты моего лета.
11.10 Мультфильм.
11.25 Утренняя почта.
12.00 Сmaak.
12.15 Здоровье.
12.45 Малые города России.
13.15 Бомонд.
13.40 Гойко Митич в Вестерне.
15.25 Зеркало.
16.00 Новости.
16.20 Большие гонки.
16.45 Золотой кадр. Ираклий Андроников.
17.30 В мире животных.
18.05 Счастливый случай.
19.00 Новости.
19.20 Актёр на все времена. Ефим Копелян.
20.05 Джоди Фостер в мелодраме "Жена мистера О.Хары". (США).
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.55 "12 стульев" 2 серия.
00.10 Брэйн-ринг.
00.55 До и после...
01.50 Волейбол. Чемпионат Европы. Мужчины. Сборная Россия-Сборная Чехии.
02.35 Время (до 02.55).

Россия

9.00 Вести.
9.20 Подробности.
9.30 Звезды говорят.
9.35 От винта.
9.50 Продленка.
10.05 Великий русский праздник.
10.25 Российское бюро путешествий.
11.10 Правительственные будни.
11.40 Антракт.
11.45 Кто мы?
12.30 Художественный фильм "Приключения маленького Мука".
13.40 Концерт симфонической музыки.
13.55 Чисто английский репортаж.
14.05 Звезды Америки.
14.35 Ключевой момент.
14.45 Де-факто.
15.00 Вести.
15.30 Киноафиша.
15.45 Музыка всех поколений.
16.15 Как жить будем.

17.35 "Неудача Мегре" Часть 1-ая.
18.35 В мире животных.
19.35 Художественный фильм "Устрицы из Лозанны".
21.00 Совершенно секретно.
21.55 Футбол. Чемпионат России. "Спартак" (Владикавказ) - "Торпедо" (Москва).
23.55 Последний поэт.
00.10 Чемпионат мира по вольной борьбе среди женщин.
01.00 Вести.
01.25 Река времени.
01.30 Автомиг.
01.35 Программа А (до 02.35).

III канал "Бурятия"

18.00 Мультфильм.
18.20 Домовой.
18.50 Сагай хүрдэ.
19.35 Разноцветная игра.
20.00 Худ. фильм "Рэкет-1".

10. ВОСКРЕСЕНЬЕ.

ОРТВ

8.30 Телеутро.
10.00 Новости.
10.20 С утра пораньше.
10.50 Мультфильм.
11.10 Пока все дома.
11.45 Утренняя звезда.
12.30 Служу России.
13.00 "Лижи земли". Фильм 2-ой.
13.45 Русский мир.
14.10 Под знаком "Пи".
14.50 Киноцирквое шоу.
16.00 Проминад в Маринском.
17.10 Клуб путешественников.
18.05 Америка с М. Таратуттой.
18.35 Мультфильм.
19.00 Новости.
19.20 Кумиры. кумиры... Раймонд Паулс.
20.10 Один на один.
20.40 Рейчел Уэлчв приключенческом фильме "Принц и нищий".
23.00 Воскресенье.
23.50 Новости спорта.
00.05 "12 стульев" 3 серия.
01.30 Любовь с первого взгляда.
02.00 Волейбол. Чемпионат Европы. Мужчины. Сборная Россия-Сборная Польши.
02.50 Время (до 03.10).

Россия

9.00 Вести.
9.25 Золотой ключик.
9.40 Грош в квадрате.
10.10 В старину и сейчас.
10.20 Сигнальный экзemplя.
10.40 Доброе утро.
11.10 Аты-баты.
11.40 Футбол без границ.
12.25 Музыкальная кунсткамера.
13.10 Консолидация.
13.15 Художественный фильм "Первая ласточка".
14.30 Горячая десятка.
14.45 Российские железные дороги.
15.00 Вести.
15.30 Не вырубить.
15.45 "Неудача Мегре". Часть 2-ая.
16.40 Параллели.
16.55 Шестое чувство.
17.25 Театр моей памяти.
17.55 Художественный фильм "Желтый лёс" (Франция).
19.25 Устами младенца.
20.00 Волшебный мир Диснея.
21.00 Вести.
21.25 Антракт.
21.35 Художественный фильм "Мёртв по прибытию".
23.25 У Кюши.
23.55 Мультфильм для взрослых.
00.10 Автомиг.
00.15 Киношок-95.
00.40 В мире авто и мотоспорта.
01.10 Река времени.
01.15 Музыкальная программа (до 02.00).

III канал "Бурятия"

18.00 Мультфильм.
18.20 Факт.
18.30 Авоська.
18.40 Смотри на меня как на равного.
19.55 Рэкет-2.

НОХОЙНУДАЙ ВЫСТАВКА

Жэл бүри эмхидхэгдэдэг "Түб Ази-95" гэхэн эдэб үүлгэрэй нохойнуудай нээмэл заншалта выставкэ Улаан-Үдэ хотодо үнгэрбэ.

Тус выставкэ уласхоорондын болон Россин кинологическа федерацинууд, республикын "Амгалан" гэхэн кинологическа бүлгэм эмхидхээ. Эндэ Польшын гүрэнэй уласхоорондын категориин судья-эксперт Анджей Побудковский болон Москва хотын бүхэроссин категориин судья-эксперт,

Россин кинологическа федерацин түрүүлэгшэ Карнышева Наталья Михайловна нохойнуудые шалгаа. Добер манһаа эхилээд ризеншнауцер хүрэтэр эдэб үүлгэрэй нохойнууд олоной анхарада табигдаһан байна. Нохойнуудай хоорондо мурьсөөн үнгэрөө. Нохойнуудай моодо харуулардаа.

Эрхүү, Братск, Шэтэ, Ангарск болон Улаан-Үдэ хотонуудһаа 60 хүн нохойнуудатаа энэ выставкэдэ хабаадалсаба.

М.ШАНТАКОВ.

ХЭДЫ СОО ХАДАГАЛХАБ?

Овощ болон алим жэмэс холодильник соо хэхэһээ урид заабол угааха хэрэгтэй. Хэрбээ гансаханшье морхооб, жэшээнь, гутаһан байбал, бусадаа гутаажа болохо бшуу. Овощ 1-3 градуста хадагалдаг. Нонгино чеснок хоёрһоо бэшэ бусад газарай эдее шииг нойтон соо байлгахата таатай.

Полиэтилен туулмагууд соо хадагалаһан овощ болон жэмэс углекислэ газ гаргадаг. Энэ газ тэдэнэй биохимическэ хүгжэлтые удааруулдаг юм. Тиимэһээ газарай эдее полиэтилен пакет соо хэхэһээ урид хатааха, удаань хүргэхэ хэрэгтэй. Шиигтэй, нойтон овощ пакет соо хэхэдэтнай, түргөөр гутаашаа.

Бэлэн болоһон овощтой эдее табагыг гансал хүйтэндэ хадагалжа болохо юм гэжэ зарим зон ханадаг. Тездэ энэ буруу гэшэ. Юундэб гэхэдэ, олохон овощ хүйтэндэ витаминуудһаа гээдэг шуу. Жэшээлбэл, тоһон

болохогүй.

Эдээ хоолой бүхы зүйлнүүдые харанхы газарта хадагалха шухала. Тоһолиг эдээ хоолой зүйлнүүд: майонез, халваа, шоколад гэхэ мэтые харанхы, бэрюун газарта хадагалха хэрэгтэй. Эдээн соо байһан В2 витамин наранай эдшэдэ һалашадаг шуу.

Дан хүйтэн гү, али шиигтэй газарта байхадаа, варени дандаа саахар болошодог. Тиимэһээ варение хадагалхата 5-8 градус дулаан эгээн таатай юм. Ганса саахар болоһон варение томо аяга гү, али кастрюли руу хэжэ, килограмм бүхэндэнь 3 томо халбага уһа нэмээд, хулахан гал дээрэ бусалгахат. 5-8 минута соо саг үргэлжэ худжаа, хөөһынь халмажа байгаад, бусалгаха хэрэгтэй. Дахин бусалгаһан варени үнэ байлгангүй, түргөөр эдибэл дээрэ.

"Сибирский сад" нонинһоо абтаба.

ЗУРАГУУДА
"Үхибүүн ба нохой"
конкурсдо лаала т
нохой; харагшад
шанда хүртэл
басагахан хүтэл
АВТОМ

ТОБШОХОНОС

ЕХЭ ЕХЭ МҮРЫСӨӨНҮ ХАБААДА

Буряад ороной барилдаашан Борис Узбекистанай сугауу командын ороулагдажа, һаяхан хотоодо үнгэргэгдэһэн түрүү һуури эзэлхэ мурьсөөндэ эрхим зүр тоодо ороһон байгаа мүнөө Б. Будаев уласхоорондын ехэ ехэ мурьсөөн хабаадаха зорилготой Ташкент хото ошобо Турцида, Иранда унгар Уласхоорондын барилдаашан "Гран-При" хүртэхын түлөө мурьсөө хабаа туншаха.

Хайрата эгэшынь ветеран Намжилма Доржиев ДАМБАЕВАГА наһа бараһан ушараар Е. Д. Раднаевада манай коллектив гүнзэгы гашуудалаа мэдүүлнэ. Сентябрьин 1-дэ 11 Хаягтын аймагай Алтай хүдөөлүүлэгдэхэ.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правитель

Редактор Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖПЖПОВ Б.М.Ж. (харюусалгата секретарь), НИМАЕВ П. Н. (редакторай орлогшо), ОЧИРОВ С. Д., ПИНТАЕВ В. П. (хэблэлэй директор), РИНЧИПОВ С.Д. (редакторай орлогшо), САМБЯЛОВА Т.В.

Манай адрес:

670000, Улаан-Үдэ, Каландаришвилини уйса, 23, "Буряад үнэн" газетын редакци.

Газетэ хэблэлэй 2 хуудаһан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэһэг 4327. Хэблэлдэ тушаагдаһан саг 17.10.

Буряад Республикын республиканска типографичда газетэ хэблэдэ. Директорайнь телефон: 2-40-45. Б-0079-дэхи номертойгоор бүридхэтэ абтанхай. Заказ №10-4.

Редакциин телефонууд: редакторай - 2-50-96, приёмнын - 2-54-54, редакторай орлогшонорой - 2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретариин - 2-50-52, секретариатай - 2-60-91, нийтгын-политическэ - 2-55-97 (даагшан), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическа - 2-64-36 (даагшан), 2-63-86, 2-61-35, 2-67-81, соёлой, эрдэмэй болон хургуунуудай - 2-57-63, олонингын хүдэлмэрийн ба мэдээсэлэй - 2-54-93, (даагшан), 2-34-05, 2-69-58, оршуулгын - 2-67-81; корректорнүүдэй - 2-33-61, компьютерна түбэй - 2-66-76, корреспондентнүүд: Агинскда - 3-42-19; Закаменскда - 30-61, Баргажанда - 91-6-40. "Бурятия" хэблэлэй, телефонууд: директор - 2-49-94, бухгалтери - 2-23-67, вахта - 2-67-95, 2-67-05.